1

ג ע ב א ב ב ע ל – (עלט) גערודער? טומלעניש?

1828 " דאאז איז א גשמוהס! דאאז איז א געבאבבעל!

דאאז איז א גע-משחית! דאאז איז א געלאפפעל!" 3

הערץ, 1, 15.

1/1

ג ע ב אַ ב ל ט - אַדי. (איר, לאַקל, ווילנע) אין די פֿרומע קרייזן: ווען אַ געבילדעטן |קטור|.

ג ע ב אַ ד ע ט - פאַר פון באָברען (זיך).

1/2 - [illegible]

1/2

1/2 1/3

ג ע ב א ד א ר פ ט – פטמ פאר פון באדארפן.

1973 " אפשר וואלסטו מיר איך געבאדארפט פארן אהינצו?"

אליצקי, 5, 200. 5

ג ע ב אָ ד ז י ע ט – פֿאַר פּוץ באָדזיען.

גדג – 2

ג ע ב אַ ד י ע ט - פֿאַר פֿון באַדיען. 3 -

ג ע ב א ד ן - פאר פון באדן.

- גדב

ג ע ב אָ ד ע וו ע ט - פֿאַר פֿון באַדעוועך ~~הארקאָווי~~ הולד. 5

6 – גוב

ג ע ב <u>א</u> ר ע ט – <u>פֿאַר פֿון באַווען</u>.

ג ע ב א ט – דאס, =ן, אויך (עלט) מצ דזוו אצ.

1. רעליגיעז=מאראלישער פארזאג, אנווייז.

1838 " איך האב גיטאן גאט קיגן מיר תמיד, און האב
ניט ארויס גיטרעטן פון זייני גיבאט". לט, 2, 43. 37

1908 " דער געבאט "לא תרצח" פארבאט נישט נאר א
באטראכטע רציחה, נאר אויך יעדעס זאך וואס פירט 22
דירעקט אדער נישט דירעקט צו פארקירצן דאס מענשליכע
לעבן". לעססער 1.

(?) 1963 " דאס געבאט זיך צו פרוכפערן און מערן איז
די ערשטע מצווה". באש, חורבן קרעשעוו,
קאנ 214.

2. אנזאג, באפעל, פאר אנהענגערס אדער קינדסקינדער.

1934 " עס איז נישט צו באשרייבן די שרעקלעכע
עינויים, וואס די קינדער האבן גענומען אויף זיך! 51

8

זיי האָבן אויסגעפֿירט זייער מוטערס געבאָט בײַם
אָפּשייד!" אש 13.

1968 " מיר |...| האָבן שטענדיק פֿאַר די אויגן דעם
48 אוראַלטן געבאָט |...|: 'זכור את אשר עשה לך עמלק'".
יזב ~~אטוואצק- קארטשעוו~~, ז' 25. 2

1939 " געטעס באוווּסטער געבאָט: מאָל, מאָלער, און שווײַג".
נסגן 5, 21.

☐ די צען געבאָט - עשרת הדיברות, דעקאַלאָג.

געבאָט פֿון דער צײַט |שעה| - טוונג וואָס איז אַקטועל,
דרינגענדיק.

1938 " מיר האָבן סוף-כל-סוף פֿאַרשטאַנען, אַז דאָס
73 געבאָט פֿון דער צײַט איז אַ נאָרמירטע כלל-שפּראַך". פֿגש 92
~~ייפא~~ 10.

גבוט, גיבאט.

.1 <----

... " פְקוּדֵי - דגבוט, כמ' מצות תרגום' פקודייא".

רייכלין 8, תה' יט, ט. 46

1732 " דער גאטש גיבאט טוט הלטין מיט מצוות און

תורה לערנין". עיון יצחק, 1, 21/2. 45

.2 <----

1544 " די בוירשט אל טעטין דעש קויניגש גיבאט

|...|". מגילה-ליד, ש' 1220. 44

1740 " איז דען ארעכט אז דער מענש זעלט זאגין צו

איין מלך בשר ודם איך האב פאר געסן אונ' האב

איבר גפארין דיין גבאט אום גערן |...|".

דרישת הזאב.

בײג - 10

געבאַטן I - אוטוו. פֿאַר געבאַטן. אַנזאָגן, פֿאַראָרדענען, פֿאָדערן.

1848 " און אז דיא זאך איז אן גיקומן פאר דעם מלך
112 האָט ער גיבאטן דעם קנעכט ער זאל ברענגין דאש געלט
פאר אים". חובות הלבבות, 3, 25.

... " |...| דו האָסט מיך געבאָטן אין דער תורה זיך
115 אָנטאָן תענוג מיט מיין נשמה יתרה". מענדעלע, 10,27.

1961 " זי האָט געשווירן און געטאָן אַלץ וואָס דער שד,
108 דער אומגעהייער, האָט איר געבאָטן". י. ווארשאווסקי,
פֿון 155, צי פאר VIII/4.

געבאַטענער תענית |טאַנעס| - אַ תענית, פֿאַסטטאָג לויט דער הלכה (יום כיפּור, תשעה באב אאַ).

1869 " פּרוווט איר נישט פֿאַסטן אסתר תענית, אַפּילו

כ׳ סיון, ווער שמועסט אַ געבאַטענעם תענית, וועט די 140

וועלט מיט אייך האָבן צו טון". ~~צ׳ קמ׳~~, נ׳ 18.

פֿשו 177,

1957 " נאָכן לייענען ׳ויחל׳ ווי אין אַ געבאַטענעם

תענית (ס׳איז געווען אַן אויסגערופֿענער תענית) 91

און יום-כיפּור=קטן=תפילות האָט דער רב גערופֿן די

יידן צו תשובֿה |...|". יזב ~~לאַמוּשע~~, ז׳ 35.

11

ווי גאָט האָט געבאָטן - ווי ס׳געהער צו זיין, ווי ס׳באַדאַרף צו זיין, כשורה".

שור: אַ יידן טאָר מען ניט געבן דאָס געבאָטענע געלט

| סטוטש 500| ד"ה מען דאַרף זיך דינגען מיט אים.

ם

גיבוטן.

1. ←---

1544 " ער ליף אונ׳ ברוכט דיא פֿייל אז אים גיבוט

זייך הער". שמואל=בוך, פֿערז |סטראפֿע?| 508. 106

1688 " |...| ווייסטו ניט וואז דיר דייך הער //

גיבוטן אונ׳ ביפֿוילן האט". ס׳ משלים, ז׳ כז - !!. 123

1726 " דרום הט הקב"ה גבאטן צו רואן אן ראש השנה|...|".

לוח שנת תפ"ו. 128

2. אַנבאָטן, באָטן, פֿירלייגן.

... " והתמכרתם - אונ׳ ווערדן גבוטן ווילא,

כלומ׳ לא יקנו אתכם אחרים". רייכלין 8, דברים כח, סח. 98

1752 " דער נאך פר קופט ער דיא סחורה פר דעם

גיבאטינן געלט וואש אים דר (נכרי) גבאטן האט". 120

ס׳ עץ חיים, ז׳ טו, 2.

<Mhd bit(t)en

3. פֿאַרבאַטן.

... " אבר אוף דיך הוט נימנט **גיבוטן** אודר **גבעטן**

96 // מן זול אוף דיין הויבט טרעטן". **מגילה מינכן,**

ז' מ/103א.

|| **גיבאַטר** – האַר, הערשער.

1541 " אונ' דא ער הורט זיין **גיבאַטר** בידר // דא

141 קם ער ולזקש ~~בור~~ צו יארן |...|". בבא=בוך, 38 |?| 5, -7.

הר בור

גיבאַטני תעניתים.

1748 " איין (תענית ציבור) וואש גיבאטני (תעניתם)

138 זיינן אודר איין יאר צייט ברויכט מן ניט דען תענית

אויף זיך (מקבל) צו זיין". סידור תפילות, מו – 4.

14 - גמ

געבאטן !! - פֿאר פֿון באטן.

15 - גזם

ג ע ב א כ ע ט - <u>פאר פון</u> <u>באכטן</u>.

16 – געמ

ג ע ב אַ ל ב ע ט – אַדי. (איר) געבילדעט; --->

געבולבעט.

1895 " דאָס איז געווען אַ מיידל מיט אַלע בעסטע מעלות,

קלוג און שיין, און אַ ביסל געבאַלבעט אויך". 145

ש. בעקערמאַן, 12, 36.

1927 " מיר האָבן דאָס גאָר ניט געוווּסט, אַז דעם שמשס

טאָכטער איז אַזאַ געבאַלבעטע". י. בודזאַהן, 5, 15. 144

17 - גײַג

געבאָלבערט - אַדי. דזוו געבאָלבעט.

1885 " יאָ, איך זע אַ פֿײַנע שול און אַ בימה, פֿײַנע

געבאָלבערטע אריסטאָקראַטן - אָן בילדונג און אָן 143

מענשליכע געפֿילן!.. ~~צ' יודישעס פֿאלקסבלאט~~, נ' 31.

פֿער עך,

18 -

ג ע ב א ל י ע וו ע ט - פאר פון באליעווען הארקאווי.

19 - גיג

געב - 5.

געבאַליעט - אַדי. (דיאַל?) אַנגעווייטיקט, מיט ווונדן.

1953 "זי האָנושקע פֿאַרמאַגט בלינדע אויגן צוויי, געבאַליעטע פּיס באָרוועסע אַ פּאָר". ק. הייזלער, 2, 25.

152

ג ע ב אַ ל ע ב ע ט ש ע ט – פֿאר פֿון באלעבעטשען.

ג ע ב א ל ע װ ע ט – פאר פון באלעװען.

22 - גאָר

געבאַלעמוטשעט - פֿאַר פֿון באַלעמוטשען.

23 - גלם

ג ע ב אַ מ ב ל - <u>דער/דאָס, בא.</u> דאָס דויערנדיקע באַמבלען.

24 – גרדם

ג ע ב אָ מ ב ל ט – פֿאַר פֿון באָמבלען (זיך).

25 - פוג

ג ע ב אַ נ ד י ט ע ו ו ע ט - פֿאַר פֿון באַנדיטעווען.

26 – גזב

ג ע ב אַ נ ײ ר ט ז ײַ ן – אוטוו. (עלט) ווערן/זײַן דערהויבן, געלויבט.

1832 " ער איז גבאנירט פון פיל צעהן טויזנט מלאכים".

171 מחזור לראש השנה, טו/א.

1885 " מײַן פּרײַנט הקב"ה איז געבאנירט פון פיל טויזנט". שיר היחוד ליום רביעי, ז' 11.

ם גבאנירט.

1723 " ער איז גבאנירט אין קיניגרייך ער איז בישינט

170 אז רעכט". ברכת המזון, הגדה של פסח, 30/ב. ד/30

27 - גע׳ב

ג ע ב אַ ק ט - פֿאַר/פֿאַדי, (זן) פֿון באַקן. % געבאַקטע

אייער. געבאַקטער עפּל.

1951 " דער סאַמע ׳באַליבסטער׳ באַגלייטער פֿון געבאַקטע

178 אָדער געקאַכטע בולבעס איז געווען דער הערינג...". פֿלג 106,

דב ליטע 1, ז׳ 424.

ס׳איז קיין געבאַקטע ציבעלע ניט ווערט - וועגן

174 אַ זאַך וואָס האָט קיין שום ווערט.

פֿלג 90,

פּפּ: ווי אַ געבאַקטע פֿלוי אין טלית | זש׳ יישפֿ, נ׳ 9, ז׳ 44.

28 – גאַ

געב – 6.

ג ע ב אַ ק ן   פֿאַר/פֿאַדי פֿון באַקן. % ניי/פֿריש/אַלט/ האַלב

געבאַקן. געבאַקענע קאַרטאָפֿל, לאַטקעס.

◻ געבאַקענע ליגנס – נאָר וואָס צוגעטראַכטע ליגנס.

געבאַקענע עקרה – אַן עקרה אויף שטענדיק.

29 - גימ

ג ע ב א ק נ ס - דאס, בא. |סטוטש 258| געבעקס,

באקוואַרג.

30 — [illegible]

גע באַ ק ע נ ע רה ײַ ט — אַדוו. זבֿײַענדיק (שוײַן) געבאַקן.

1919 "אַז מ׳פֿאַרגעסט אין דער וואָכן אַראָפּצונעמען חלה פֿון טײג, קען מען נעמען געבאַקענערהײט |...|". 193

י. זאַלער, 2, 42.

32 - ...

ג ע ב א ר א ב א נ ע ו ו ע ט - פאר פון באראבאנעווען.

32 -

ג ע ב א ר א ב א נ ע ו ו ע ט - פֿאר פֿון באראבאנעווען.

33 - גע

ג ע ב אָ ר אָ נ ע ו ע ט - <u>פֿאַר פֿון</u> <u>באַראַנעווען</u>.

34 – גים

ג ע ב אָ ר ב ל – דער/דאָס, בא. |סטוטש 202|

דאָס באָרבלען זיך לאַנג.

35 - גזא

ג ע ב אָ ר ב ל ט – פֿאַר פֿון באַרבלען (זיך).

36 - גזג

ג ע ב אָ ר ג - (שנש) דזוו געבערג.

1953 " ער וואַלט אין פּליישיקן געבאַרג דערזען דעם

196 מענטש". י. פֿרידמאַן, 1, 139.

37 – לז

ג ע ב אָ ר ג ט – <u>פֿאַר פֿון</u> <u>באָרגן</u>.

39-38 — גרע

ג ע ב אָ ר ה יי ט – די/ דאָס, בא. (עלט) דזוו

געבוירנהייט/געבוירנקייט.

1803 " דייך בעשאפנהייט איז פון וויסט, און דיך

גיבארהייט איז פון נישט". ר' יהיאל מיכל |...| 214

מקאלוואריע, 1, 2.

40 - געם

געב - 7.

ג ע ב אָ ר ן ←---- געבוירן.

41 – [illegible]

ג ע ב אָ ר נ ט = ט אָ ג - ----> <u>געבוירן=טאָג</u>.

41/1 [redacted] - גדג

ג ע ב א ר נ ש א פ ט - ----> געבוירנשאפט

42 - גזא

ג ע ב א ר ע ט - פאר פון בארען (זיך).

43 - גזא

ג ע ב א ר ש ט - פאר פון בארשטן.

44 - גזא

ט | געבאָש | ג ב ו ש - קליין וועלדל.

Mhd: bosche, busche

... " מצודת - דש גבושא, ל' יער דק". רייכלין88,

296 ש"ב ה, ז | תי: פעסטונג |.

ג ע ב ד ח נ ט |געבאַדכענט| - פֿאַר פֿון בדחנען. גדג - 45

ג ע ב ד ק נ ט – פֿאַר פֿון בדקען/בדקענען.

[געראַדנט]

ג ע ב ו י - דער, =ען. 1. סטרוקטור, קאנסטרוקציע;
פארעם. % שיכטיקער געבוי |טערמינעס אין כעמיע,
302 ווילקאמירער רעאל-גימנאזיע, 1926|. אטאמישער
געבוי. געבוי פון קערפער. קעמערל-געבוי.

1916 " ווען מיר באטראכטן א פלאנץ אונטער א מיקראסקאפ
312 |...|, זעען מיר, אז דער געבוי פון די כלאראפיל=
קערנער איז איינפאך |...|". א. זאקס, 1, 61.

1920 " כעמיע |...| גיט זיך אפ מיט אלע ענדערונגען,
305 אין דער נאטור, וועלכע בייטן איבער |...| דעם אינערלעכן
געבוי פון די זאך וואס 'ווערט' פארענדערט".
ס. פיינסטאון, 1, 16.

1967 " ער האט געהאט דעם געבוי פון א גיבור".
באשעווויס, צ' פאר, 19/VIII.

(פלט 155,

2. (עלט) בנין, געבײ.

1912 " װען די מחשבה מאַלט פריִער בײַ זיך אין געדאַנקען
303 אױס די גאַנצע אַרכיטעקטור פון דעם אָדער פון יענעם
געבױ (בנין) |...|". מבּ״ם, הוגה דעות, 1, 31.

0 האָלצגעבױ. — קעמערל-געבױ. שטײנגעבױ.

ם גיבױיא, גבױא.

.1 ←---

... "מיט אל זײנם גיבױיא אױף אונ׳ נידר אונ׳ װעלט
308 ניט אום אײן האר". שמואל בוך, ערשטע אױסגאַבע 1544,
סטראַף 1791.

1713 " דײן היך איז אז אײן טײטל בױם מיט דעם גבױא
304 פון בית המקדש". מחזור (חלק שני) שלוש רגלים, קיח - 1.

49 –

ג ע ב ו י אַ נ ע ו ו ע ט – פאַר פון בויאַנעוון.

50 - גע

ג ע ב ו י ג ן - 1. פֿאַר פֿון בייגן.

2. פֿאַדי/פֿאַדרו. איינגעבויגן, פֿאַרנייגט, נישט אויסגעגלייַכט.

1956 " בימקאַ איז געשטאַנען געבויגן |פֿדור|, בלויז אין אונטערהעמדל". ~~פּאַש,~~ I/13. 331

1975 " דער 'דענקער' זיצט נאָך אַלץ געבויגן אויפֿן שטיין". א. סוצקעווער, 7, 101.

3. (פֿיג) הכנהדיק, געבראָכן, דערדריקט.

1875 ? " גאָט לענט אַלע געפֿאַלענע אונטער, שטעלט אויף די געבויגענע וואָס דערינטער". מענדעלע, 84,19. 319

1935 " געבויגענע אונטערן יאוש, אָן אַ וועלכן עס איז ליכטיקן אויסבליק צו דער צוקונפֿט |...|". 325
פּ. הירשביין, 5, 317.

1970 " מיר שטייען דאָ אַצינד געבויגן, מיט אַ שווער געמיט |...|". יזב ~~ז'לאַטשעוו~~, ז' 10. 318

א געבויגענער קאָפּ/רוקן - ווענן עמעצן איז מצב
פון הכנעה אדער יאוש.

1873 " דלות, אַ ביטער לעבן, מלמדות, בטלנות,
מעקלעריי, אַ געבויגענער [טעקסט: געבויגן] רוקן |...|". 342
מענדעלע, קליאַטשע, ציט אויסג׳, 1911, קאַנק 975200.

געבויגענע שטיוול - (שטעפּערפּאַך) " גרויסע
כאַליאַוועס פון שטיוול, וואָס זיי קומען אויסגעוואַלקט,
אויסגעבויגן פון איין שטיק לעדער". |יישפּ XXV - 3, ז׳93|.

שור: בעסער געבויגן איידער געבראָכן |סטוטש 496| -
בעסער זיך אונטערגעבן, ווערן אונטערטעניק, איידער
איך גאַנצן אומקומען.

ם
גיבוגן.

.3 ←----

1721 " גאַט אופנט די בלינדן, גאַט ריכט אויף די
גיבוגני". מחזור ד"ה ויו׳ב, יד - 1. 330

ג ע ב ו י ג נ ק י י ט - די, =ן. דער מצבֿ אָדער 52 - גאַ

אייגנשאַפֿט פֿון זיין געבויגן.

1934 " **געבויגנקייט**, וואָס שטרעקט זיך מער ניט

אויס!". מ. ל. האַלפּערן, 5, 19. 346

1943 " ניט געקוקט אויף זיין **געבויגנקייט** צו דער

ערד |...|". ש. אַש, 14, 80 (ב' !!). 344

1975 " קאַפּל נעמט דעם זאַק אויף דער פּלייצע. ווידער

זעט ער אויס אין זיין **געבויגנקייט**: אַ שוואַרצע

האַלבע לבֿנה באַזיימט מיט גליִענדיקע ראַנדן".

א. סוצקעווער, 7, 40.

53 - גשמ

געב - [redacted]

ג ע ב ו י ג ע נ ע ר ה יי ט - אדוו. זייענדיק

געבויגן, ב 2.

1927 " |...| לאנג איז און טונקל איר קלייד, //

351 און לאנגזאם, אזוי ווי געקומען, וועט זי אוועקגיין

געבויגענערהייט". מ.ל. האלפערן, 2, 163.

1945 " געשפאנט האט ער |דער יעגער| עטוואס

352 געבויגענערהייט, // געוואלט האט ער ריידן - ער

הערט ניט קיין רייד". ש. האלקין, 3, 170.

ג ע ב ו י ט - פאר פון בויען.

55 — גיב

ג ע ב ו י ט ע ט — פאר פון בויטען.

56 - גזג

ג ע ב ו י ם - דאס, בא. (שנש) אַ סך ביימער,

אַ געזעמל פֿון ביימער.

1953 " בערד פֿון געבוים מיט צעפּ פֿון געפֿלאַנץ, און

פֿלעכט אויך יאַוואָלדאַן אַרײַן אינעם קראַנץ". 364

י. פֿרידמאַן, 1, 115.

57 – גזמ

ג ע ב ו י מ ל ט – פֿאַדי. (ווי) מיט בוימל.

1932 " און די זון גיסט מיט שײַן // מיט געבוימלטן

// אויף אונדזערע קעפּ // די צעלאָקשנטע". 367

לײַוויק, 5, ז׳ |?|.

1929 " ס׳האָט אַ מאָל שטאָלצירט אַ שטײנעריקער מאָווער

|מאָלער?|, // דער גרעסטער אויפֿן שטאָט – געבוימלט 366

און געמאָלט". מאַרקיש, 12, 55.

58 - גדמ

ג ע ב ו י ע כ ץ - דאס, מץ=ער. (איר) געבײַ, בנין.

1972 " אויב מ׳וועט אַלץ מער אָפּרײַניקן די רעשטלעך

פֿון געבויעכצער, שיכטן שטײנער, וועט די כותל 368

ווערן ממש אַ וואָלקן=קראַצער". באשעווויס, פֿאָר, 21/X.

פּרז 155,

ג ע ב ו י ע ר ט – פֿאַר פֿון בויערן.

ג ע ב ו י ק ע ר ט אַ פּאר פֿון בויקערן.

61 – גימ

געב – 11.

געבויר – דאס, בא? (שנש) ~~מזוט~~ עפּעס וואָס ס'איז געבוירן געוואָרן, פּרוכט.

1963 " איך בין דאָס געבויר פֿון די וועלדער, וואָס ווילן זיך הימלען פֿון דר' ערד". ~~אי~~ סוצקעווער, 102,3. 372

62 - ג"ב

ג ע ב ו י ר אָ ר ט - ----> געבוירנאַרט.

63 - גדג

ג ע ב ו י ר ו נ ג - די, =ען. | מארק ווב 876 |

געבורט.

381

64 - גײַב

ג ע ב ו י ר ל - דאָס, =עך (?). (שנש) אַ נאַר וואָס

געבוירן קליין באַשעפֿעניש.

1963 " ווײַזט זיך אויפֿן הויכן טראָן אַ מענטשעלע

פֿון ברויט, אַ נײַ געבוירל". סוצקעווער, 3, 330. 383

ג ע ב ו י ר ל י נ ג – <u>דער, =ען.</u> עפּעס/עמעץ וואָס

אין געבוירן געוואָרן.

1933 " ווען די מיקראָבן פֿון דער סיבירקע פֿאַלן אַרײַן

אין ניט- גינסטיקע באַדינגונגען פֿאַר זייער לעבן, 385

בילדן זיי אויס פֿון זיך <u>געבוירלינגען</u>, וואָס הייסן

ספּאָרן". <u>איבז מ. שאפּירא, 2, 49</u>.

געבויר=מוטער - די, =ס. פּפֿ געבער=מוטער.

געבער=אָרגאַן ביַי די העכער אַנטוויקלטע בעלי=חיים;

אוטערוס.

1928 " ניט אין דער געבויר=מוטער, נאָר אין די

אייערשטאָקן |...| באַשטייען די אַלע באַזונדערהייטן 388

פֿון דער פֿרויס אָרגאַניזם". פֿגעז, נ' 21.

67 - גדב

ג ע ב ו י ר ן I - טרוו. פּפּ (זן) געבערן.פּאַר געבוירן/

געבאַרן. 1. געבן לעבן, ברענגען אויף דער וועלט,

מוליד זײַן, (וועגן מענטשן, בעלי־חיים).

פֿל: האָב איך מיר אַ ייִנגעלע, זאָל ער זײַן מיט יאָרן!

283 איז ער אַן איין־איינציקער, האָב איך אים געבאָרן".

1890 " צוויי שכנים |...|, בעזדעטניקעס, זײַנען

244 געפֿאָרן צו איין גרויסן צדיק, האָט ער זיי געזאָגט

אײַער ביידנס ווײַבער וועלן ביידע געבאָרן דעם

יאָר זכרים". דובנער מגיד, 1, 56 - II.

1931 " די בײַטל־טרעגער שטייען העכער אויף דעם

467 לייטער פֿון יונגשאַפֿט |...|, זיי געבוירן לעבעדיקע

קינדער". בלום, 1, 231.

1963 " איך פֿיל: געבוירסט מיך יעדע ווײַל און

447 רײַסט מײַן צײַט אַראָפּ". סוצקעווער, 3, 190.

68 - גודמ

2. (פיג) שאפן, געבן אן אנהייב, גורם זיין דעם אויפקום פון עפעס. % די חסידות-באוועגונג האט געבוירן א סך נייע מינהגים און תפילות.

0 געבוירן-ארט - דאס, = ערטער.

1970 " נאך לאנגע וואנדערונגען איבער פארשיידענע לענדער קערט זיך מאיר אום ביי דער ערשטער מעגלעכקייט צוריק אין זיין געבוירן-ארט". יזב זלאטשעוו. ז' |?|.

געבוירן=הויז - דאס, = הייזער. שפיטאל אדער אפטייל פון א שפיטאל, ווו ס'ווערן געבוירן קינדער.

גע̤בוירן=יאר - דאָס, =ן. גע̤בוירן-לאנד -
דאָס, =לענדער.

גע̤בוירן=רעכט - דאָס, בא. |טסוטש 575|. רעכט וואָס
אַ מענטש האָט פון זײַן געבוירן אָן, אַ דאַנק זײַן
אָפּשטאַם.

גע̤בוירן=שטאַט - די, = שטעט.

גיבורן.

1.

1610 " ניט איז איך פירער צו איר פון אל דען
קינדרן דיא זיא האט גיבורן אונ' ניט איז איין 462
ביגרייפר אן איר האנט פון אלן קינדרן דיא זיא
האט דער צוגן". טייטש-חומש, דברים, נא, יח.

1679 " אונ' אדם ביקענט זייך ווייב חוה, אונ' זיא
וואר טראג אונ' גיבאר קין". י. בליץ, בראשית, ד, א. 269

70 - גרג

ג ע ב ו י ר ן II - פֿאַדי/פֿאַדוו. פֿפֿ געבאַרן.

1. וואָס איז געבוירן, בולד געווען.

1948 "קאַלווירטניקעס מיט קינדער, קליין און גרויס,

// געבוירענע אין פֿעלד, געוואַקסן אויף באַשטאַנעס". 436

מאַרקיש, 9, 75.

1968 " געבוירן אין אַרעמשאַפֿט, איז אים נישט גרינג

געווען זיך דורכצושלאָגן אַ וועג אין לעבן אין דעם 401

פֿאַרמלחמהדיקן פּוילן". יזב ~~אטוואצק~~, ז' 1034.

2. וואָס איז פֿון געבוירנשאַפֿט, איינגעבוירן.

% געבוירענע פֿעיקייט. געבוירענער גביר.

1912 " דער געבאָרענער פּאָעט האָט די גליקלעכע אייגנשאַפֿט
אויסצוקלײַבן די שענסטע ווערטער". זשיטלאָווסקי, 144,4. 421

1970 " אַזוי האָט אים אויך בײַ זײַן געבוירענעם
דראַנג צו שרײַבן געפֿעלט די נייטיקע סיסטעמאַטישע 442
בילדונג". יזב ~~ספר סאַנץ~~, ז' 886.

0 ניי=געבוירן – נאָר וואָס, ערשט ניט לאַנג געבוירן.

1870 " דער פּאָעטער קען זיך גאָר ניט אָפּפֿרייען, דאָס ער
האָט דערלעבט צו זען זײַן טאָכטער |...| און צו 282
הערן דאָס ברוקען פֿון זײַנעם ניי=געבאָרענעם
איי‌ניקל". איבן ~~אמד~~, 6, 118.

1928 " אַפֿילו ניי=געבאָרענע קינדער קומען שוין אויף
דער וועלט מיט אַ ברוך". ~~זש' פּגעד~~, נ' 24. 271

1972 " ס'האָבן אָנגעהויבן שוועבן אין דער לופֿט
ניי=געבוירענע, קליי‌ניקע שניי‌עלעך". 463
י. ווייס, ~~זש' זאַמלונגען~~.

72 - גרג גנב לויטן - א גנב לויטן |483 סטוטש| גנב געבוירענער ‎/7

כאראקטער. א געבוירענע קאליקע - וועגן עמעצן, וואס ס'וועט אים שוין ניט העלפן, ער וועט שוין ניט קענען פארבעסערן זיינע קענטעניש[ן], פעיקייטן.

ווויל געבוירן - אין רוסלאנד פאר דער אקטאבער=רעוואלוציע: טיטולירונג פון אפיצירן פון נידעריקן ראנג און פון גלייכע מיט זיי אין ראנג ציווילע באאמטע (געווען געניצט מיט די פראנאמען איר, זיין, זייער).

פפ: גליקלעך ווי ערשט געבוירן - זייער גליקלעך.

זיין ווי געבוירן איינער פאר אנדערן - זיין זייער פאסיק איינער צום אנדערן.

שרו: געווארענע איז ניט געבארענע (וואר: געווארן איז ניט געבארן) אמתע קרובישאפט איז נאר בלוט-קרובישאפט.

געווארן איז געטרייער פון געבארן |סטוטש 239| - א גוטער פריינד איז א מאל בעסער פון א קרוב.

ם גיבארן.

1713 " אן דר נאכט בווארונג איז איר שילדירייאן
פון איר ערשט קראפט גיבארני ווארדן קליין צו 237
מאלן אין דר נאכט דיש פייארונג פון פסח".
מחזור, 2, קלד - 1.

1743 " דיא גבארני יהודים, דיא האבן גרושין (כבוד)
גהאט". שארית ישראל, לב - 2. 224

ג ע ב ו י ר ן !!! - דאס, בא. פּפּ געבארן.

אַקט פֿון געבוירן (ווערן); געבורט. % פֿון געבוירן

(אַן).

234 פֿל: כ׳פֿאַרשילט דעם טאָג פֿון מײַן געבארן".

1836 " די טראגענדיקע פרויען דארפן זיך תמיד פארשטעלן

225 אז זייער טראגן און דאס געבארן איז איין

נאטירלעכער שטאנד פאר אלע אישת". בערלאנט, 1, 4.

1948 " גומיענער גאַס, די גאס פֿון מײַן געבוירן, //

דו רופּסט מיך איצטער אַן, דו שטעלסט מיך אפּ".

סעגאלאוויטש, 12, 47.

ג ע ב ו ר נ ה י י ט – די/דאס, בא. (עלט)

דזוו גערווירנשאפט. % פון געבוירנהייט אָן.

1919 " דעריבער לייענט מען מגילת רות, וואָס דאָרט
שטייט דער 'יחוס' פון דוד המלך, צום סוף מגילה 499
דעם טאָג פון זיין געבוירנהייט". י. זאלער, 1, 108.

ם

גיבורינהייט.

1741 " וואָרין סיין שווארצקייט איז נישט פון
גיבורינהייט |...|". ספר שיח ספונים, 500
שיר השירים.

76 ג ע ב ו י ר ן ו ו ע ר ן/ ז י י ן - אוטור.

פֿאַר געבוירן/געבאָרן[געוואָרן]. 1. גולד ווערן,

קומען אויף דער וועלט.

אַנהייב 19-טן י"ה " |...| דען אייער משיח איז

גיבאָרין, דר וועט אייך אין ארץ-ישראל אריין פֿירן 220

מיט אייערי שאַרין". יענטע בת יצחק, עשרת הדברות

ביכל, ציט וואַכשטיין בוך, 1939.

1870 " זי איז אַליין געבאָרן אין ווילנער גובערניע".

און געשטאָרבן אין דעם זעלביקן טאָג, ווען זשע האָט 256

ער געהאַט צײַט אַרויסצופֿירן די ייִדן פֿון מצרים?

ענטפֿערט דער צווייטער ייִד: |...| יענער יאָר איז

געווען עיבור-יאָר". י. וואַרשאַווסקי, פֿאַר, XI/1.

2. (פֿיג. דריטפֿערזאַניק) אויפֿקומען, אַנטשטיין.

1856 " צו יעדער שמחה ווירד איין טרויער געבאָרן".

דיק, 3, 6. 425

... " יעדן טאָג ווערט געבוירן אַ נײַ שטימונגס-ליד

|...|". פּרץ, ציט 13, 153. 411

געב - [redacted]. 77

" די דראַמאַטישקייט ווערט דאַ געבוירן ווי עפּעס 1958

אַ ממילא אין דעם ביינאַנד פֿון דער טיפֿער דערוועלטישער 473

און יענוועלטישער סימבאַליק". ש. ביקל, 1, 79.

7 געבוירן ווערן אין אַ הייבל (אין אַ זײַדן העמדל, מיט אַ גאָלדן אויערינגל) - זײַן אַ בר-מזל.

שור: אַן מזל זאָל דער מענטש גאָרניט געבוירן ווערן.

איידער דער טאַטע איז געבוירן געוואָרן, שטייט שוין דער זון אויפֿן דאַך - געזאָגט, ווען מע טוט געוויסע זאַכן ניט אין דער לאָגישער אָדער כראָנאָלאָגישער קאָנסעקווענץ.

אַלטע לייט זאָלן ניט געבוירן ווערן - עלטער, זיקנה איז שלעכט.

אַן אָרעמאַן זאָל נישט/דאַרף נישט געבוירן ווערן - שווער און ביטער איז צו זײַן אַן אָרעמאַן.

78 דער נגיד ווערט געבוירן מיט די זון, דער ארעמאן מיט

די לבנה – |לאקל, סאניק|.

אלע גאליציאנער זאגן, אז זיי זיינען געבוירן אין

ווין – זיי האלטן זיך גרויס.

פּויל: איך בין אויך ניט פון א שטיין געבוירן – |סטוטש 546

איך בין אויך א מענטש, איך האב אויך א ווערט.

ווו דער מענטש ווערט געבוירן און ווו ער ווערט

פארלוירן |סטוטש 245| – געזאגט ביים אפריכטן

אבלות נאך א געשטארבענעם.

ם

גיבארן.

1. ←----

... " אולד – זולט איך גבורן ווערדן, כלומ' שהייתי

נולד בו". רייכלין 8, איוב ג, ב.

... " דא שפראך דער קויניג דוד איר ביווייזט אבר
ביצייט, דש איר בון, ישראל ניט <u>גיבארן זייט</u>". 230

<u>שמואל בוך, סטראף 1676, ערשטע אויסגאבע 1544.</u>

1739 " איך מוז מיך ווייוונדרן איבר דעם מענשין
דער <u>גיבארן איזט</u> פון דעם ארט דעם אויז גאנג פון 280
וואשיר אונ׳ בלוט, וואו אהער אים (גאווה), קומען
זאל". <u>ספר מבחר הפנינים, זב - II.</u>

80 - גדג

ג ע ב ו י ר ן = ט אָ ג - דער, ≈ טעג. פּפּ:

גוזמאָלטאָג.

געבאָרנס=טאָג דער טאָג, די דאַטע, ווען עמעצער איז געבוירן, און אויך די פּייערונג פֿון אַזאַ טאָג; ~~געבעטראָסטאָג~~.

1919 " אַזוי ווי ביַי אַ מלך בשר ודם, זיַינע שׂרים ועבדים מוזן די טעג פֿון זיַין נאָמענסטאָג און 285
געבאָרנס=טאָג גיין אָנגעטאָן שיינע קליידער".
י. זאלער, 1, 105.

1968 " ער האָט בלויז ניט געספּקט אין דער תורה פֿון די בעלי-מוסר, אַז דער מענטש איז פֿון געבוירן=טאָג 452
שלעכט". גראַדע, 7, 10.

געבוירן=פֿינטל – דאָס, =עך. אַן איינגעבוירענער פֿלעק, צייכן אויף דער הויט אין דער פֿאָרעם פֿון אַ פֿינטל; געבורטפֿלעק, מוטערפֿלעק.

ג ע ב ו י ר ן = פֿ ע ל ע ר – דער, =ן. פֿפֿ: גבֿורט=פֿעלער. אַ מום פֿון גבֿירן; אַרגאַ נישט פֿעלער.

83 - גרא

ג ע ב ו י ר ן = צ יי כ ן - דער, =ס. |סטוטש 365|.

אַ ספּעציפֿישער סימן, לויט וועלכן מען קען עמעצן דערקענען; לעבערל.

84 – גרע

געב – 19.

ג ע ב ו י ר נ ק י י ט – <u>די/דאס</u>. 1. <u>דזווג</u>

<u>געבוירנהייט</u>.

2. (<u>שנש</u>) געוווינשאַפט, נאַטור.

1968 " צו קושן אַ בוים, און גראָז, און אַ קווייט//

489 איז ביי מיר אזא <u>געבוירנקייט</u>". <u>מ. שאַפיר, 3, 66</u>.

געבוירנשאַפט – די/ דאס. פּפּ: געבאַרנשאַפט.

1. דאס געבוירן ווערן, די צײַט פון געבוירן ווערן.

... " זאָל עס אַהיים נעמען |דאָס געפֿונענע קינד|

און זאָל עס מל זײַן אין אַכטן טאָג פון זײַן 534

געבוירנשאַפט". ספר אהלי צדיק, ~~פשעמישל~~, ז' 7.

" און דער פּאַראַדיז – אַ וועג, ווו יעדער 1963

שטויבל איז געווײַן,// געווײַן פון דער געבוירנשאַפט, 532

וואָס האָט ניט קיין אַנטרינונג". סוצקעווער,3,311.

2. שטאַם, אָפּשטאַם.

" אלה תולדות פּרץ שטייט תולדות פול ווייל 1888

פון דעם געבאַרנשאַפט פון פּרץ איז אַרויסגעקומען 288

דוד המלך און דער מלך המשיח". תנחומא, בראשית, ז' 15.

" געבוירנשאַפט איז געווען נאָך אַן אַנדער פּאַקטאָר 1950

86 — גרם

ג ע ב ו י ר ן = ש ײַ ן - ----← <u>געבורטשײַן</u>.

87 - גע״ב

געב - [redacted].

ג ע ב ו י ר ע ר - דער, =ס. ווע געבוירערין.

דער גורם צום געבוירן, פֿאָטער אָדער מוטער.

1932 "אַזאַ מענטש אַ מאָל געווען - מײַן געבוירער,

544 מײַן באַגלייטער - // דו דערמאָנסט מיר אָן מײַן

טאַטן מיט זײַן פֿײַערדיקער באָרד". לייוויק, 5, ז׳(?).

1938 "בײַ אַזוינע באַדינגונגען נעמט זיך וועקן דער

542 פֿאַרלאַנג פֿון טויט פֿאַרן געבוירער |...|".

מ. ווײַנרײַך,

איבז ~~מרן~~, 2, 161.

88 — גוא

ג ע ב ו כ ט — <u>פֿאַר פֿון</u> <u>בוכן</u>.

ג ע ב ו כ ע ט - __אַדי.__ (וועגן אַ מענטשן) וואָס האָט

אַ סך געליטן, דורכגעמאַכט שווערע צײַטן, |...|

געפֿאָרן איבער שטעט נאָך אַרבעט |...|. ער ווייס אַלע [illegible] 547/

יאַטישע שטיק, ער איז ניט קיין יאָלד" |__קטוו__|.

__רעד:__ אפֿשר האָט דער זאַמלער פֿאַרפֿלאָנטערט מיטן

וואָרט"געביפֿט"?

ג ע ב ו ל - ----> **<u>געביל</u>**.

91 - גדא

ג ע ב ו ל ב ל - דער/דאָס. |סטוטש 282|. (אנאָם)

דער קלאַנג 'בול-בול' בײַם איבערגיסן אַ פֿליסיקייט

פֿון איין כּלי אין דער אַנדערער.

92 — גימ

ג ע ב ו ל ב ע ט – פֿאַר פֿון בולבען.

ג ע ב ו ל ב ע ט |ווייכער ל| – אדי/אדוו. פּפּ (זן)

געבאַלבעט. (איר) געבילדעט.

1895 " נו, פֿאַרמאָגן אַלע זייערע געבולבעטע |...|

555 אזא גילדענע תורה! אסור בנאמנות!". ליניעצקי, 79,9.

געב – .

1960 " דער 'געבולבעטער' איז געקומען עסן 'בולבע=קוגל'

554 ביים חסידישן טיש!". פּ. רודאַי, ~~צ' טמז~~, VIII/14.

הער 69

ג ע ב ו ל ן – <u>פֿאַר</u> (<u>זך</u>) פֿון <u>בילן</u>.

95 — גים

ג ע ב ו ל צ ע ו ו ע ט - |סטוטש 333|. דזור גערנולבעט.

ג ע ב ו ל ק ע ט – פאר פון בולקען.

97 – גדב

?נ? ג ע ב ו נ ג – די, =ען. אַקט פֿון געבן.

1953 " ...| הילף איז דײַן קרוין, געבונג איז

563 דײַן קלײד, גערעכטיקײט איז דײַן פֿארהײלונג".

ברוסילאוו, 1, 113.

98 — גדג

ם|געבונד|גבונד, גיבונט - פֿאַרבינדונג, באהעפֿטונג, בינטל.

... "לאגודה - צגבונדא, ל׳ קשר". רייכלין 8, ~~ש"בם, בה.~~ ש"ב, ד, כה. 568

1610 "איר זולט נעמן איין גיבונט איזוב און איר זולט איין טונקן אין דש בלוט דש אים בעקן|...|." ~~טח,~~ שמות יב, כב. 573

1676 "און ווען ער|דער מלך בשר ודם|צוירנט דו איז דר צאריך ניט איביג אונ׳ ווען ער מיך לושט בינדן דו איז זייך גיבינד ניט איביג". ברנט שפיגל, 3, פרק סא. 567

1701 "דא זאכן זיא עבן איין אלטן מאן דער גינג אונ׳ טראג צווייא געבונט הדסים איך זיינר האנד". ~~מב,~~ טז. 637

1748 "אונ׳ זאל רואן מיין זיל איך גבונד דש לעבנש". סידור תפילות, ס׳ - 4. 570

99 — געב

געב - 22.

ג ע ב ו נ ד ן - פֿאַר און פֿאַדי/פֿאַדון פֿון בינדן.

100 — גרדב 87

ג ע ב ו נ ד נ ק יי ט – די, בא. פארבינדונג,

שייכות.

1942 " קולטורעלע געבונדנקייט ברענגט מיט זיך שפראכיקע

בינדונגען". מרון, יישפ !! – 4, 100. 622

(מ. ווײַנרײַך, פּרק 90,

1972 " זייך 'שפיל=קאמפאניע' האט פארראטן סיי איט,

סיי די חרוב=געווארענע וועלט און מהמת דער נויט 623

|...| האבן זיי שוין אויפגעגעבן זייער געבונדנקייט

מיט דער חרובער וועלט". שמערוק, זש' גק, נ' 124,77.

(פּרק 38,

גרא

101 גבונדענערהייט - אדוו. איך מצב פון זיין געבונדן.

1883 " דער ווירקלעכער זרה איז געלעגן געבונדענערהייט, ווי א הונט, און אלע האבן אים געבריקעט". 634

סאפיר, 2, 44.

1919 " געבונדענערהייט וועל איך זינגען צו דיר// און שטארבן מיט פרייד אין די אויגן". סעגאלאוויטש, 42,3. 633

ם גיבונדנרהייט.

1626 " אונ' דיא דרייא מנן |=מאנען=מענער| חנניא מישאל ועזריה זיין גיפלן גיבונדנרהייט אין קלך אובן אין ברעננדיגן ". ספר המגיד, דניאל, ג, כג. 635

102 – גזג

ם |געבונט| ג ב ו נ ט - <---- |געבונד| <u>גבונד</u>.

ג ע ב ו נ ט ע ו ו ע ט – פאר פון בונטעוועך.

.23 - געב

געבופט - אדי. וואס האט בופן (<-- בוף I).

1894 " קערצע זשאקעטלעך |...| פון הינטן געהאקט,

646 פון פארנט קיילעכיק, די ארבל געבופט". שלום-עליכם,

שע. 4 ב'.

648 1969 " געבופטע סאמעטענע ארבל". קצו. 2, 56.

ראבינזאן,

105 - גנב

ג ע ב ו צ ק ע ט - פֿאַר פֿון בוצקען (זיך).

ג ע ב ו ק ו נ ג – די. (שנש) אַקט אָדער רעזולטאַט

פֿון בוקן זיך; בוקונג.

1970 "וויל ער פֿאַלן אין געבוקונג // ווי מען מוז

651 דאַך פֿאַלן פֿאַר אַ מלך". מאַלאַדאַווסקי, 4, 126.

107 — גז׳ג

ג ע ב ו ק ט — פֿאַר פֿון בוקן (זיך).

108 — גזא

ג ע ב ו ק ע ר י י - דאס, בא. דאס דויערנדיקע

בוקן זיך. 669

109 - גע׳ג

ג ע ב ו ק ש אַ פּ ט - דאָס, באַ. (שנש) דאָס בוקן זיך.

1968 " איך העלישער געבוקשאַפּט// און מיט פרייד פון

שטילע הענט". לעיעלעס, 6, 80. 670

110 — גדג

ג ע ב ו ר ב ל - ----> געבארבל.

111 — גדג

ג ע ב ו ר ב ל ט – אדי. (לאקל, פאלאנגע, ליטע)

שארסטקע | X – 1, 20.

פער 90,

ג ע ב ו ר ט - די/דאָס, =ן.   1. דאָס געבוירן ווערן

פֿון אַ לעבעדיקן וועזן.

1836 " דארום מוז מען אויך געבן דעם קינד די בריסט

ווי צום געשווינדעסטן באלד נאך דעם געבורט". 711

בערלאנט, 1, 31.

1892 " דער אויבערשטער ווייס צי וועט די געבורט

צוגיין בלאַגאָפאלוצנע |=בשלום|". בלאשטיין, 120,3. 716

1949 " די געבורט וועט דווקא זײַן אַ לײַכטע דאָס מאָל

|...|". ~~פגעז~~, נ' 6 - 7. 698

(פּרוז 151,

1970 " עס איז געפֿאַלן די צאָל פֿון געבורטן, און

חתונות האָבן געהערט צו דער זעלטנקייט". 690

15,

יזב ~~ספר טאנץ~~, ז' 830.

2. (פיג) שאפונג; אנהייב.

1957 " די וועלט האט ווי איינגעהאלטן דעם אטעם און

686 אפגעוואַרט דעם געבורט פון טאָג". באשעוויס, פּנים 9,

~~אידישער קעמפער,~~ I/86.

1961 " חכמה איז די געבורט פון וויסן".

675 הרב י.ב. סאלאווייטשיק, ~~שמד,~~ XII 1-.
(פּנים 65)

1970 " אזעלכע שמועסן זענען זיכער א געבורט פון א

קראנקהאפטער פאנטאזיע". יזב ~~ספר סאנץ,~~ ז' 839.

3. (במ, חדר-טייטש) תולדות, געשיכטע.

1941 " דאָס איז דאס ספר פון די געבורטן פון אדמן".

740 יהואש, 10, בראשית ה, ו.

0 געבורט=אָרגאַנען - די, מצ. |סטוטש 240| די

אָרגאַנען, דורך וועלכע עס קומט פאר דער פראצעס פון

געבוירן.

געבורט(ס)אָרט - דער, ≈ ערטער. דאָס אָרט, וווּ מ'איז געבוירן געוואָרן.

1870 " ער |דער רוס| ליבט זייער זיין געבורטסאָרט,
(פּאר 177,)
זיין מאַטושקאַ ראָסיאַ |...|". ~~צ"ל קול מבשר~~, נ'2, ז-12. 743

1910 " און זייער געבורטסאָרט איז פֿרעמד שוין// און
ווייט פֿון זייערע אייגן געוואָרן". פֿרוג, 2, 117. 724

געבורט(ס)לאַנד - דאָס, ≈ לענדער. דאָס לאַנד וווּ מען איז געבוירן געוואָרן; געבוירן=לאַנד.

1951 " אין דעם אויפֿרוף וואָס די ווילנער קהילה האָט
אַרויסגעלאָזט איז געווען געשריבן: אויף אונדזער 758
טייער געבורטסלאַנד רוסלאַנד איז אַרויפֿגעוואָרפֿן
געוואָרן אַ שווערע |...| מלחמה". ~~זב ליטע ז, 89~~.
פּאר 106, 89.

געבורטשמערצן - ~~די, מצ.~~ (דטשמ) דזוו געבורטווייען. קמ.

1970 " זײַן פֿרוי האָט באַקומען געבורטשמערצן, און

782 קיין געלט פֿאַרן דאָקטער איז ניטאָ". ~~יזב זלאַטשעוו,~~ ז' 123.

געבורט=קאַנאַל - דער. |זען אויסטײַטש אין דער ציטאַטע|.

1931 " דאָס קינד גייט דורך בײַ דער געבורט דורך

764 באַשטימטע וועגן, וואָס מיר רופֿן געבורט=קאַנאַל".

פֿרוד 151,

~~זש' פּגעז,~~ נ' 21.

געבורטרעכט - דאָס, באַ. |סטוטש| 575 בנב.

גיבורד.

1. <-----

1610 " ניט זיא וואלט קינדן (אסתר) איר ואלך אונ'

695 איר גיבורד וועגן מרדכי הט פור בוטן איר דש ניט

זיא זאלט זאגן". ~~טח,~~ אסתר ב, י'.

געב - 26.

1648 " מיטן אים גרטן אויף דער ערדן// זיין גיזעשן
איך איינם רינגן// צעהן קינד בעטן נון אירם
גיבערטן |...|". <u>מגילת ווינץ</u>, ז׳ 13.

3. דור, גענעראַציע.

1694 " עז איז דער לייכט זיין קיניגרייך צו <u>גיבורדא</u>
אונ׳ <u>גיבורדא</u> צו בשיידן". <u>אקדמות (ציט בש !!!).</u>

[illegible]

117 — גזג

100

ג ע ב ו ר ט ה ו ײַ ז - דאָס, ≈ הײַזער.

1. שפּיטאָל אָדער אָפּטייל פֿון אַ שפּיטאָל פֿאַר געווינערינס.

1931 " אין די ספּעציעלע געבורטהײַזער ווערט אַ נאָרמאַלע געבורט באַטראַכט ווי אַ פּיזיאָלאָגישע ערשײַנונג, וועלכע פֿאַרלאַנגט ניט קיין באַזונדערע הילף". פֿאָר 151,

~~פֿגעז,~~ נ׳ 15.

2. |סטוטש 114, נאָ| דאָס הויז ווו מען איז געבאָרן [illegible] געוואָרן; היים, פֿאָטערהויז.

118 — גדב

ג ע ב ו ר ט = ה ע ל פֿ ע ר י ן   –   די, =ס.

סטוטש 427, נאַ   הייבאַם, באַבע.

גוב –

קמ.

119 ג ע ב ו ר ט ו ו ײ ע ן – ~~די, מצ.~~ 1. ווייטאָגן

פֿון דער קימפּעטאָרין אין פּראָצעס פֿון געבוירן;

חבֿלי־לידה.

1938 " |...| געפּאָרעט זיך ביי דעם אויסגעדאַרטן

בלאַסן ווײַבערישן לײַב, וואָס האָט זיך געקאַרטשעט 731

אין געבורטווייען". י.י. זינגער, 7, 18.

[redacted] – געב

1965 " די געווינערין האָט די געבורטסווייען באַקומען

מיט אַ מאָל און אָפּגעהאַט זיך". גראַדע, ~~שמז~~? I/22.

פּור 69 [?]

2. (פֿיג) די מאַטערנישן און פּײַן ביים אויפֿקומען,

אָנהייב פֿון אַ געוויסער אידעע, אונטערנעמונג.

... " |...| אַ גולם וואָס זאָל צוהילף קומען יידן בײַ

די געבורטווייען פֿון קץ". באַשעוויס, 1, אויסג |?| ז' 83.

ג ע ב ו ́ ר ט י ק י י ט – די, בא. פּפּ <u>געבירטיקייט</u>.

רעלאַטיווע צאָל געבורטן אין באַשטימטן צייטאָפּשניט.

1950 " ס'איז אַ ספק צי מען קען די דאָזיקע נידעריקע

אַרעסט-ראַטע דערקלערן מיט דער נידעריקער ייִדישער 734

<u>געבורטיקייט</u>". ~~זב ייבל~~ XXXIV, 138.

פער 94,

1951 " בײַ ייִדן איז אומעטום די <u>געבירטיקייט</u>

קלענער, ווי בײַ דער אַרומיקער ניט-ייִדישער 1379

פער 106,

באַפעלקערונג". ~~זב ליטע~~ I, ז' 837.

ג ע ב ו ר ט ל ע כ ק י י ט – די, בא. דזוו

געבורטיקייט.

1929 " |...| די אַלגעמיין באַקאַנטע סטאַטיסטישע הנחה,

אַז ביי אַ קלײנער געבורטלעכקייט איז אויך קלענער 738

די שטערבלעכקייט". ~~זש' טאז~~, נ' 4.

פֿלד 70,

ג ע ב ו ר ט = מ ע ט ר י ק ע – די, =ס. אַ דאָקומענט
וואָס באַשטעטיקט די דאַטע פֿון עמעצנס געבוירן ווערן.

1930 " עס איז די געשיכטע פֿון די פֿעלזן אַרום, זייער
געבורטס=מעטריקע, און דאָס אַלץ איז בלויז אַ שטויבעלע 739
אין וועלטרוים". איינהאָרן, 7, 183.

געב - 28.

ג ע ב ו ר ט ן = ק אַ נ ט ר אַ ל - דער, בא.|סטוטש 561|

דאָס פֿאַרמײַדן צו געבוירן קינדער מיט קינסטלעכע מיטלען.

1934 " און מען זעט שוין פֿאַר וואָס די מאָרדן אַן צאָל// אין אַ וועלט ווו מע פּראַוועט געבורטן= קאַנטראָל". האַלפּערן, 5, 193.

766

ג ע ב ו ר ט ס ה ו י ט – די. דאָס אָרט, די פּלאַסענטע.

<u>ווסנ</u> Placenta; העברעיִש: שליה.

... " ווען א <u>געבורטסהויט</u> איז אַרויסגעקומען צום

טייל אין איין טאָג און צום טייל דעם אַנדערן טאָג, 747

ציילט זי די ריינהייטסטעג, ווען אַ נקבה איז 14 טאָג

טמא און 66 טעג ריין". <u>בבא-קמא,</u> יא/א.

<u>גבורט היטלין.</u>

728 1767 " שלה די שליה <u>גבורט היטלין</u>". ~~<u>שובב.</u>~~ [illegible].

ג ע ב ו ר ט ס ט אָ ג - דער, ≈ טעג. דזוו

געבוירן=טאָג.

1873 " ווי קומט איין באַק צו יאָרצייט און דיין

756 בעל-הביתטע צו וויסן ווען עס איז איר געבורטסטאָג".

דיק, 67, 5.

1972 " בעט זיך ממש אַן עפעקטיווער עסיי ווי א

755 מתנה צו אויערבאַכס אַכציקסטן געבורטסטאָג".

מארק, ~~ושגק~~, פּעטר 38, נ׳ 77, ז׳ 160.

126 - גיב

ג ע ב ו ר ט פֿ ל ע ק - דער, =ן. |סטוטש 521|

דזוו געבוירן=פּינטל.

127 — ג׳רב

געב - [redacted]

ג ע ב ו́ ר ט = פ̄ ע ל ע ר - ←---- געבוירן=פ̄עלער.

128 גרא -

גבורטשטאַט - די, ~ שטעט. (נאַ) אַ שטאַט/ שטעטל וווּ עמעצער איז געבוירן געוואָרן; געבוירן=שטאָט.

1930 " דאַן נעמען זיי און כאַפּן זיך אַראָפּ אין זייער גבורטסשטאָט". איינהאָרן, 7, 265. 771

1948 " מיין געבורטשטעטל אַמדור איז געלעגן בשכנות פֿון גראָדנע". זש' גראָדנער אָפּקלאַנגען, נ' 2, ז' 60. 778

1970 " מיט גרויסער בענקשאַפֿט נאָך מײַן היים און מײַן געבורטשטאָט וויל איך דאָ אַרויסברענגען |...| עטלעכע שטריכן וועגן דעם, וואָס האָט אַ מאָל מיט זיך פֿאָרגעשטעלט מײַן אומפֿאַרגעסלעך ייִדיש שטעטעלע זלאָטשעוו". 772

י. פֿרידמאַן, יזב זלאָטשעוו, ז' 48.

128/1 - גרב

ג ע ב ו ר ט ש ט ע ט ל – ----> געבורטשטאט.

ג ע ב ו ר ט ש י ַי ן - דער, =ען. דזוו גַעבורט-מעטריקע.

1953 " נעמט נאָר אָן |...| אַן אַנדער הנחה - אַז די וועלט

779 האָט יאָ אַ גַעבורטשײַן און זי איז, אַזוי צו זאָגן,

אַ טאַטנס אַ קינד". ח. גרינבערג, 1, 75.

130 - גיא

ג ע ב ו ר ט ש ע ט - פאר פון בורטשען.

131 — גא

783 ג ע ב ו ר = מ ו ט ע ר – די. ----⟵ געבויר=מוטער.

ג ע ב ו ר ע ט - פֿאַר פֿון בורען.

ג ע ב ו ש - דאס/דער, =ן. פּפּ? (דיאל?) געביש.

א געזעמל פֿון בושעס, א קוסטעס=וועלדל. [illegible].

1921 " אַלץ טיפֿער אין טיפֿקייט אין תהום פֿון געבושן".

א. צ. גרינבערג, 2, 25. 786

1953 " ס'גייט דער שטורעם מיט בליצן דורך וועלדער,

// און ס'ציטערן הירשן דערשראָקענע אין געביש". 1407

י. פֿרידמאַן, 1, 109.

134 - גד"ב

ג ע ב ו ר ש ע ו ר ע ט - פאר פון בושעווען.

135 - גזמ

ג ע ב ח ו ר ט |געבאָכערט| - פֿאַר פון בחורן (זיך).

136 – גיב

ג ע ב ט ל ט |געבאטלט| – פֿאר פֿון בטלען.

ג ע ב י ג ל ט - פֿאַר פֿון ביגלען.

138 – גימל

ג ע ב י ד ע ו ו ע ט – פאר פון בידעוועו.

געביט – <u>דאָס, =ן.</u> 1. לאַנד=שטח, געגנט, טעריטאָריע.

1928 " דער שטח פֿונעם באַזעצטן <u>געביט</u> איז געוואָרן
אַלץ ברייטער, אַלץ גרעסער". <u>היישריק, 1, 248</u>. 822

1953 " אַט דאָס אַנטקעגנשטעלן זיך פֿון ייִדן איז
געווען אַ סך שווערער אין די דרומדיקע <u>געביטן</u> 836
פֿון פּוילן". <u>איבז י. מאַרק, 3, 19</u>.

1970 " גרויסע מאַסן ייִדן |...| האָבן פֿאַרלאָזן סאַנץ
און געזוכט אַ מקום מקלט אין פּוילנס מזרח-<u>געביטן</u>". 845
<u>יזב ~~ספר סאַנץ~~, 15 823</u>.

2. אַ ראַיאָן, רעגיאָן, וווּ ס'איז פֿאַרשפּרייט אַ געוויסע
דערשיינונג.

1944 " אַנגענומען דעם פּאַס, וועלכער דערלויבט פֿרײַ
אַרויסצופֿאָרן פֿון מלחמה=<u>געביט</u>, וואָס איז אַצינד 840
אַ סך שטרענגער באַוואַכט". <u>שניאור, 6, 175</u>.

3. אַן אָרט אין קערפּער, וואָס איז פֿאַרנומען מיט אַ
געוויסן גליד, איבר, צוזאַמען מיט דעם אַרומיקן
קעמערל=געוועב.

1931 " ...|יעטווידער ווייטיק, דעם קלענסטן אומאײַנ-
גענעמען געפֿיל אין <u>געביט</u> פֿון האַרצן |...| ווערן 837
פֿאַלש צונויפֿגעמישט מיט אַן אמתער קראַנקייט פֿונעם
האַרצן". ~~פּגעז,~~ פּרץ 151, נ' 15.

געב - 31.

4. (<u>פֿיג</u>) באַזונדערע ספֿערע, פֿעלד פֿון טעטיקייט,
צווײַג פֿון באַשעפֿטיקונג.

1922 " די שול גופא איז אַ <u>געביט</u> פֿון לעבן אין אַן
אָפּשײַן פֿון אַלע איבעריקע לעבנסגעביטן". 824
<u>י. מאַרק, 2, 2.</u>

1940 " און דערפֿאַר זײַנען אַלע פּרוּוון פֿון אַלע
פֿאַרשער - אויף דעם <u>געביט</u> פֿון יידישער געשיכטע - 839
אומגעראַטענע און מער 'דיכטונג ווי וואָרהייט'".

141

קאראלניק, 2, 11.

1972 "צוליב פֿאַרשיידענע סיבות האָב איך נאָך פֿיר

יאָר אַריינטאָן זיך אין דעם שווערן געביט, געמוזט 804

איבערלאָזן די אַריענטאַליסטיק און איבערגיין צו

אַלגעמיינער ליטעראַטור". דוד לאזער, ~~זש' גק~~, פֿאָר 17,

נ' 77, ז' 32.

0 געביטס=קאָמיסאַריאַט - דער, =ן. |שגל|. אַדמיניסטראַטיווע

אָנפֿירערשאַפֿט פֿון געביט.

1948 "אין דער צײַט פֿון דער היטלעריסטישער

אָקופּאַציע האָט דאָס שטעטל געהערט דעם באַראַנאָוויטשער 896

געביטס=קאָמיסאַריאַט, פֿון ווייסרוסלאַנד". פֿאָר 44,

~~זש' גראדנער אפקלאנגען~~, נ' 2, ז' 25.

גביהט.

1767 "פלק א. פלק ומחוז. שטאט .גבהט". ~~שובב.~~ ספר דבר, 841

181.

142 — גזא

געביטן – אוטוו. פֿאַר געביטן. באַפֿעלן,

אָנזאָגן, הייסן.

1832 " גאָט גביט אלי דיא זייטין פֿון דער וועלט די

867 שטארקי אונ האפירדיגי רשעים צו ארום רינגלין זייא

מיט אשטארקין ווינט". מחזור לראש השנה, י/א.

1881 " און זאָלסט געביטן צו דיינע מלאכים, אַז זיי

875 זאָלן מיך אַנקריינען מיט אײן קריין פֿון שיינקייט".

איין נײַע שס תחנה, תחנה לשבועות.

1935 " ער געביט יידן זאָלן אָפּטאָן פֿון זיך דעם טרויער

886 און זיך אָנגורטן מיט בטחון און פֿרייד".

באַשעווויס, 1, דער שטן פֿון גאָריי, ציט אַנטאָלאָגיע, פּאָז 23,

נ"י, 1946, ז' 25.

גיביטן.

... " אפקוס - איך וויל גביטן, רייכלין 8,

תהילים, לא, 1. 850

1668 " ער ווערד גיביטן דש מן מיך טויטן זאל

אונ' איך בין אבר אונשולדיק". יוסיפון, צה-2. 866

1737 " ויצוהו - אונ ער גביטט אים". מלמד שיח,

.17/2 863

ג ע ב י ט ע ר – דער, =ס. ווע געביטערין.

באַפֿעלער, הערשער.

1908 ' איך פֿאַלג דיך, מײַן געביטער און מײַן האַר".

מ. ראָזענפֿעלד, 2, 99. 930

1932 " געביטער מײַנער |...|! פֿײַניק נישט |...|,

זעסט נישט, ווי איך ציטער איך דײַן האַנט דער 906

ריזיקער?". א. צייטלין, אסתרקע און קאַזימיר

דער גרויסער, ז' 11.

1943 " דו ביסט דער אײנאײנציקער הערשער און

געביטער איבער אַלע הימלען און איבער אַלע וועלטן". 902

אַש, 14, 210.

ם גיביטר.

1610 " נון איין גיצייקניש צום פֿולקרן איך האב געבן

915 אין איין הערן אונ׳ איין <u>גיביטר</u> איבר דיא קיניגן".

<u>טייטש-חומש, בראשית, נח, הפטרה.</u>

1716 " אויף דיא קיניגרייך האב איך גיזעצט פר איין

916 הר אונ׳ איין <u>גביטר</u> צו דיא קיניגרייך".

<u>ספר המגיד, 3, ישעיה, נה, 3, מד - II.</u>

ם | געביטערט | ג ב י ט ר ט - <u>אדי.</u> שלעכט, צרהדיק,

ביטער.

1691 " אונ׳ איך וויל מכֿן צו זיא אבֿילות אז איין

936 פֿאטר דער דא קלאגט אויף איין בן יחיד ווען ער

שטרבט אונ׳ איר לעצטן ווערט זיין אז איין <u>גביטרטר</u>

טאג". <u>ספר המגיד, עמוס, ח, 1.</u>

גערב -

ג ע ב י ט ע ר י ש - אדי/אדוו. (עלט?) באַפּעלעריש, 146

פֿאַדערנדיק.

1864 " איז אויך אסור צו זאָגן (דרך צווי) געביטעריש

940 |צו איין עכו"ם וועגן טון א מלאכה אום שבת|".

ברודא, 1, נו - !!.

1893 " |...| גיט ער אַ געשריי געביטעריש אויף אַ

944 בריטער שטימע: דוואָסקע מיט ביינישל, גייט ברענגט

נאָך אַ פּלעשל וויין". ארנשטיין, 1, 42.

1968 " וואָס באַמעכטיקט אונדז // געביטעריש און בליציק

945 גיך". לעיעלים, 6, 175.

געביי – דאס, =ען. 1. בנין, געביידע.

% האלץ=געביי.

1899 " דארט איך הויף |..| איז א היפש געביי א לאנגס,
אן פענסטער, מיט א פאר גרויסע אפענע אפגעלייגטע 969
טויערן". מענדעלע, 24, 77.

1939 " יידישע בעל-מלאכות האבן זיך געקליגט אן
איינשטאקיק געביי פארוואנדלען אין צוויי, כדי 988
צו פארטאפלען די צאל פלעצער". נסתר, 4, ז' |?|.

1972 " אלץ, וואס זי האט געזען, זיינען געווען די ו
ווענט מיט בילדער, די פיגורן, די פאנטאסטישע און 966
רעאלע געבייען". ה. ראזענפארב, 3, 242.

2. בוירונג, אויפבוי, אויפשטעל.

1972 " ער האט אליין אכטונג געטאן אויף דעם געביי,
אומעטום צוגעלייגט א האנט". באשעוויס, ~~פאר~~, X/2. 964

פיזר 155,

3. (סאָוו) אַ בנין אָדער אונטערנעמונג וואָס בויט זיך
און אויך די טעריטאָריע וווּ ער בויט זיך.

1932 " דעם צווייטן נאָמען האָט מען אים צוגעקלעפּט
דאָ אַף דעם געבײַ". מ. דעכטיאַר, ~~זש׳ שטערן,~~ פּאָר 188, 950
~~מינסק,~~ נ׳ 3, ז׳ 7.

4. סטרוקטור, קאָנסטרוקציע, צונויפֿשטעל; געבוי (ב׳1).
% אַטאָמישער געבײַ.

1963 " ס׳באַמערקט זיך אין לאַנד אַ טיפּע פֿאַרשטענדעניש
פֿאַר דעם מאַרמאָר און דעם שטיין פֿון לאַנד, וואָס 999
ווערט אײַנסטיליזירט אין דעם געבײַ פֿון הײַזער".
י. גלאַטשטיין, ~~טמו,~~ 11/I.
פּאָר 69,

5. (פּיג) גערדאַנקען-סיסטעם, טעאָריע.

1917 " די דיאַלעקטישע לאָגיק איז דער פֿונדאַמענט
פֿון דעם |...| פֿילאָסאָפֿישן געבײַי פֿון מאַרקס און 986
ענגעלס". זשיטלאָווסקי, 7, 157.

□ גבייא/גיבייא.

1. ←---

1668 " אונ׳ דו זאלט היילִיגן זייני שטיין אונ׳ זייני
באלקרן אונ׳ דיא אויז טיילונג דיינש גיבייא צו 953
הייליקייט דער בויאונג דיז הויז". יוסיפון, קפג-2.

1727 " אונ׳ |...| זייא איין דינר פון גאט גטרייא,
דעך ווערט אונז גאט באלד אויף ריכטן סוכת דוד איין 985
שיין גבייא". שמחת הנפש II, ו׳.

6. (פּיג) אויפֿטו, שאַפֿונג.

1602 " דארום דאז דו דיך אויף דייני גיבייא ור
לושט אונ׳ אויף דייני שאצונג זולשטו אך גיוואונן 990
ווערדן. ספר ירמיה, מח, ז.

1744 " אונ׳ |...| אונ׳ אויש מיר מאכן איין נייאש גיבייא
דז איך זעלט ווידר ווערן צווייג הפטיג גלייך אז 951
איין בוקס |...|". בחינת עולם I, טז, ד.

150 – גזא

ג ע ב יי ג ל ט – אדי. אין דער פֿאָרעם פֿון אַ בייגל.

1954 " בלאָען זיך לאַנגע, אויסגעריבענע אַבאַיעס,//

קאַלירטע געבייגלטע קאָפּ־פֿאַטשיילעס". קליגער, 1, 41. 996

1959 " ער שפּאַנט אַריין אין ים־ברעג ביז די קני מיט

די געבייגלטע פֿלודערן". מ. דייטש, 2, 44. 995

געב - [redacted].

151

ג ע ב ײַ ד ע - די, =ס. בנין, געבײַ.

1868 " |...| דער עולם ווייסט, אַז דאָס גאַנצע געבײַדע

[פּער 177,]

1011 איז אָנקרייטיק". ~~קול מבשר,~~ נ' 40, ד - 289.

1900 " דער צוועק פֿון דיזע געבײַדעס |...| איז

1042 וואָרשײַנלעך געווען זיך צו באַשיצן קעגן חיות

|...|". קראַנץ, 1, 35.

1926-39 " גענעראַל בוירק האָט |...| אויפֿגעשטעלט

1056 די געבײַדע פֿון קלעצער". אַפּאַטאַשו, 9, 7.

1972 " אין צענטער פֿון דער שטאָט הייבן זיך אויף

1047 מיט פֿאַרריסנקייט די הויכע וואָלקנקראַצערישע

[פּער 4,]

געבײַדעס". ~~דש' אונדזער צײַט,~~ אקט - דעצ, ז' 169.

152 — געב

ג ע ב יי ז ע ר - דער, בא. דאָס בייזערן זיך,

כעס, רוגזה.

1929 " שטענדיק קלאַפּט אים דאָס האַרץ, ווען ער קלינגט

אַן אין אַ ווויִנונג און שטענדיק פֿרעגט מען 1082

אינעווייניק מיט געבייזער, ווער עס קלאַפּט".

מ. ווינער, 2, 9.

1943 " און הינטערן פֿלייצע געבייזער און קללה".

באַריישא, 3, 138. 1081

1972 " זי בייזערט זיך אויף אים, האָט צו אים אַ

טענה, און שרײַט צוריק האַלב מיט געבייזער, 1080

האַלב צערטלעך". באַשעוויס, פּאַר, 21/X.

(בּאַר 152)

153 – גרמ

ג ע ב יי ז ע ר ט (ז י ך) – פֿאַר פֿון ביי‍זערן (זיך).

ג ע ב ײַ ט ל ט - פֿאַר פֿון בײַטלען.

155 גדג·

[illegible]? אדי/אדור. וועגן מעל: דינערע,

דורכגעזיפּטע דורך אַ בײַטל אין מיל (--> בײַטל ב3).

% געבײַטלטע מעל. געבײַטלט ברויט.

1887 " אין דער וואָכן פּלעגט זי שטענדיק וועלן

באַקן געבײַטלטע קוליטשן פּונקט אַזוי ווי אויף

שבת". ~~טיפאל~~, נ' 32, ז' 86.

1914 " |...| אײַך אַם אַ ווײַסע וויאַ געבײַטלטע בולקע

מיט רויטע באַקן". שלום עליכם, בלאָנדזשענדע 1068

שטערן I, צײַט וואַרשע, 22, ז' |?|.

1972 " עס טריקענען זיך בינטלעך קימל אויפֿן דאַך

// פּאָר ברויט געבײַטלטן פֿון פּרישן קאָרנמעל".

ר. קאָרן, 9, 41.

156 — גר״מ

ג ע ב י י כ ל ט - פאר פון בייכלען |הארקאווי|.

157 – גזב

ג ע ב ײַ ל ט – פֿאַרפּונן בײַלן.

ג ע ב יי ן - דאָס, =ען. 1. סקעלעט, ביינער.

1927 " די גאַנצע באַוועגלעכקייט פֿון דער מענטשלעכער
אַרבעט־מאַשין איז מעגלעך בלויז אַ דאַנק דעם, 1155
וואָס מיר האָבן אַ געביין (סקעלעט) פֿון אַ גרויסע
צאָל |...| ביינער און ביינדלעך". בערלס, 1, 83.

1948 " פֿיל, פֿיל קבֿרים זײַנען פֿאַראַן אין נאַסשער
וואַלד, די וועלף האָבן שוין באַשטימט זייער געביין 1120
צעשלעפּט". ל. רייזער, ~~זש' גראדנער אפקלאנגען,~~
נ' 5 - 6, ז' 22.

1967 " ווי אין יחזקאלס נבֿואה, נעמען אַלע טויטע
זאַכן לעבן, און עס פֿליישט אָן פֿלייש אויף זיך 1162
נאַקעטער געביין". י. פֿרידמאַן, 4, 90.

2. גוף, קערפּער, וועזן.

1902 " אַט ווי איר קוקט אָן דעם דאָזיקן שלימזל אַצינד,
אין גאַנצן מיט זײַן געביין, איז באַלד אין אים צו 1144
דערקענען |...| אַ געפּאַלענעם אַפּגעקומענעם נגיד".
מענדעלע, 7ג, 23.

1929 " ער האַלט איין זוכן אַן אָרט, וווּהין ער
וואַלט געקאָנט אַהינטאָן זײַן געביין". בערגעלסאָן, 150,9.

1945 " אוי, אוי, ברידערלעך! אוי, אוי, שוועסטערלעך!
ווו איז אײַער געביין?". י. איידמאַן, 1, 19. 1157

□ פאַרשעלטן (זיך) דאָס געביין - ווינטשן (זיך)
דעם טויט (צוליב צרות, ווייטאָג אַע).

... " איוב פאַרצײַטן |...| האָט זיך ניט געקאָנט מער
אײַנהאַלטן און פאַרשאָלטן זיך דאָס געביין". 1137
שלום עליכם, 17, 191.

ניט וויסן ווו עמעצנס געביין איז אַהינגעקומען -
ניט וויסן ווו ער איז.

1895 " שוין אַ יאָר צײַט זײַט זי איז מיר ווי אין
ים אַרײַן, און איך ווייס ניט פון איר געביין". 1167
בעקערמאַן, 12, 25.

1938 " זאָלט איר זיך באַהאַלטן, מען זאָל אַפילו

1148 נישט וויסן, ווו איַיער געביין איז אַהינגעקומען.

י. מאנגער, 1, 284.

ם גיביין.

← 1.

... " לעצמיה – צאירמא גביינא, ל׳ לעצמותיה".

1127 רייכלין 8, שופטים יט, כט.

1544 " אודר רייש מיר ארצווייא מיין גלידר אונ׳

1134 מיין גיביין". מגילה ליד, ש׳ 1316.

1661 " זייט איר גיקומן צו שטריישן מיט אייערן

1152 זינן אונ׳ |...| טכטרן פאר וואר (אייער גיביין

אונ׳ אייערן פלייש)". יוסיפון, ו׳.

161 - גיג -

געב - 39.

2. ←---

1610 " אונ' אייער גיבייך זי ווערך בליאן אז אייך

גראז |...|". טײַטש-חומש, ישעיה 10, יד, קצג-2. 1151

1798 " אונ פיר מיך איך אלי מיינע וועגן אויף

גריכט, אונ שטארק מיר מיינע גביין דש איך זאל 1164

קענן בשטיין צו פֿר דיר אונ מורא האבן פר דיין

נאמן". תחנות ובקשות, ד/א, אויסג' ווילנע, 1858.

162 – גיב

גע בייבט – אָדי. (שנש) ביינק, ביינערדיק.

1940 " דער גוף פֿון זיי – ווי אַלע גופֿן: // אַן

1177 פֿליגלען, האָריק, שאַרף געביינט". לייוויק, 451,6.

געביין — (פלש) "אַפּנאַרן אין עסק" טריוואקס, פּאָז 33

זב ביי אונז יודן, 1923, 162.

164 — גימ

ג ע ב ײ צ ט – <u>פֿאַר פֿון</u> <u>בײַצן</u>.

ג ע ב י כ ל ט – אַדי/אַדוו. אויסגעמוהט, ניט ווי

איך אַ בוך.

1960 " אַ נעגער וואָס גראַמט זיך מיט געלעגער איך

הענט פֿון ווײַסע פֿײַניקער איז אַ געביכלט בילד". 1190

גלאַטשטיין, 2, 54.

166 - גימ

ג ע ב י כ ע ר ט - אַדי. (שנש) רעגיסטרירט, אינוווענטאַ-
ריזירט, פֿאַרשריבן אין בוך.

1937 " די אַלטע נאָך ניט געביכערטע מאַטעריאַלן |...|".

נאַדיר, 11, 307. 1192

געב – [redacted].

ג ע ב י ל – <u>דער/דאָס.</u> דאָס דויערנדיקע בילן; בילערײַ.

1872 " ער האָט דערהערט אַ שטאַרקן גערויש און דערצו

1194 אַ גרויסן <u>געביל</u> פֿון הינט". <u>דיק, 60, 8.</u>

1933 " דער <u>געביל</u> פֿון די דאָרפֿישע הינט איז געוואַקסן

1201 אַלץ העכער און בייזער". <u>גאָדינער, 2, 20.</u>

1974 " דײַטשע געשרייען זענען געקומען פֿון ווײַטן,

1199 ווי דאָס <u>געביל</u> פֿון אַ סטאַדע הינט". <u>עלבערג, 2,20.</u>

געבילד – <u>דאס</u> (<u>עלט</u>) געשטאַלט, בילד, דערשיינונג.

1917 " איך איין ציל מיט דעם פּלענום זענען אַרויס-

1204 געטראָטן נייע <u>געבילדן</u>, אין וועלכע עס דריקט זיך

אויס די גייסטיקע אַרבעט פון דעם צונויפפאַר".

<u>זשיטלאָווסקי, 7, 162</u>.

ם

<u>גיבילט</u>.

1717 " (אין לו דמות הגוף ואינו גוף) ער איז קיין

1257 לייבליך <u>גיבילט</u> נאך קיין לייבליך גישטאלט".

<u>ספר החיים !!,ה – 2</u>.

ג ע ב י ל ד ע ט – אַדי. וואָס האָט באַקומען אַ ברייטע
בילדונג (I). % הויך געבילדעטער מענטש.

1864 " איבערהויפּט דאַרף מען די געבילדעטע מיידלעך
איינגעבן ליבשאַפט צו אונדזער טייערער אמונה". פּאָד 177, 1221
~~קול מבשר,~~ נ׳ 9, ז׳ 134.

דוד
(?)1884 " גיבער מוז מען אַננעמען אין ~~א~~ סברא, אַז
אַפילו אין די העכסט געבילדעטע לענדער וואָלט מען 1206
זיך שטאַרק אָפּגעזאָגט אַריינצולאָזן גאַנצע פּאַרטיעס מיט
יידן". מענדעלע, 25, 22.

1919 " זיי זיינען לפּי ערך ניט פּיל, די דאָזיקע
געבילדעטע ערלעכע אנטיסעמיטישע פֿאַנאַטיקער". 1245
זשיטלאָווסקי, 8, 199.

1964 " פֿון אַ זון אַ געבילדעטן, פֿעיקן זון, דערוואַרט
מען ניט נאָר נייקייטן, נאָר אויך ענערגישקייט". 1216
ב. גאָלדבערג, ~~שמז,~~ XI/ 22.
פּאָד 69,

געבילדעטקייט — **די, בא.** דער מצב אָדער איינגנשאַפט פֿון זײַן געבילדעט.

1951 " די געבילדעטקייט איז יעמאָלט געווען אַ דײַטשישע, עס זײַנען געווען אַ צאָל דערוואַקסענע עלטערע ייִדן און אויך ייִדישע פֿרויען, וואָס האָבן געקענט ציטירן אויף אויסווייניק שילערן". 1255

י. מארק, ~~דב ליטע I,~~ פאר טאג 106, ז' 1469 (2469?).

געבילט - אדי. 1. פֿאַר פֿון בילן.

2. (שלש) געבילדעט.

1866 " 'ציוויליזירט' |...| איז פֿאָרט נישט איינס מיט

בילדונג, און בילדונג אַליין איז אויך נישט קיין 1259

יידיש וואָרט, והראיה הערט ווי אַ ייִד זאָגט שטאָט

'געבילדעט' געבילט'". ~~קול מבשר,~~ כּרך 177, נ' 24, ז' 371.

1882 "און איך ווייניקסטנס בין דאָך אַ געבילדעטער...

מיין איך אַ געבילטער יונגער=מאַן". 1258

א. מרגליות, 1, 26.

172 - גד״א

געבילערײַ – דאָס, בא. דזוו געביל;

אַ דויערנדיק בילערײַ.

1899 "דאָרפֿסהינט בײַם אָנקומען מיט זייערע בעלי־

בתים רייצן אויף די אַלע שטעטלשע הינט. עס ווערט 1260

צווישן זיי אַ געבילערײַ, אַ געשלעגערײַ".

מענדעלע, 8 ג׳, 32.

1935 "דער הונט איז מיר נאָכגעלאָפֿן מיט אַזאַ געבילערײַ",

פּערלע, 3, 310. 1264

1971 "דאָס געבילערײַ פֿון די צוויי כּלבֿים האָט זיך

צעטראָגן אין דער שטילקייט פֿון דער נאַכט". 1263

~~צ׳ טמז,~~ VIII/ 8.

ג ע ב י ל ק ע ו ו ע ט - אדי. |שלש; סטוטש 333|

געבילדעט. % זינט ווען ביסטו עס געוואָרן אזוי

געבילקעוועט?"| קטור|. 1268

174 — גימ

ג ע ב י מ ב ל – דאָס/דער, בא. דאָס דויערנדיקע בימבלען.

1936 " קלויסטער=גלאָקן=געבימבל |...| איז אַ מיטל צו פֿאַרוויילן דעם אַרבעטנדיקן". נאַדיר, 143,10.

1269

ג ע ב י נ ד - דאס/דער, =ן. 1.|סטוטש 529|.בוקעט, גירלאַנדע.

2. (עלט) דאס איך וואס מען בינדט איין; איינבונד.

1867 " מען האט פאַרנומען נייע ספרים, נייע געבינדן,

נאר די פאַדערבלעטער האבן איך אַלע געפּעלט". 1272

פער 177, נ' 16, 125 - !!!.

3. (שנש) באַהעפט, צונויפשטעל, גאַנצקייט.

1965 " אפילו זיבן מאל וועסט ענדערן דיין פורעם,

// פאַרבאַרגן דיין געביין און דיין געבינד,// וועט 1271

גאט דיך צייכענען און רופן דורכן שטורעם |...|".

מאלאדאווסקי, 3, 168.

געבינט.

4. מוגלל:

1752 " קיינר לייא גרין ווארג ארויש צו ציהן אויש דעם

בונד וואש דער גערטנר גבונדן האט נייארט דאש גבינט

צום ערשטן אויף שניידן". ס'עץ חיים, דף יא - 3 - 4.

?נ? ג ע ב י נ ע ן - דיאַל, פֿאַר פֿון בינדן.

1928 " און קיינער ווייסט נישט ווו אַהינגעקומען איז

1277 דער לייווע דער משוגענער, וואָס האָט געבינען

אין אַ שלייף די וועגן". קאַרן, 1, 41.

ג ע ב י ס - דאָס/דער, =ן. 1. צונויפֿשטעל פֿון
אַלע ציין (אייבערשטע און/אָדער אונטערשטע).

1931 " אַרײַנלייגן אין מויל אַרײַן אַ קליין עס // זאָל
דאָס אויבערשטע ׳געביס׳ ציין // אָפּטיילן פֿונעם 1280
אונטערשטן". נאדיר, 5, 65.

1944 " אין געזיכט איז דאָך מענדע ענלעך געווען צו
זײַן פֿאָטער: דער זעלבער אַרויסגערוקטער אונטערשטער 1291
געביס, דאָס זעלבע שיטער בערדל". שניאור, 6, 24.

1962 " צוויי הונדערט דאָלער האָב איך שפּעטער באַצאָלט
דעם דענטיסט פֿאַר אַ נײַ געביס ציין". פּרז 155, 1279
~~צ׳ פּאר,~~ !!!/20.

2. |סטוטש| 173 צוימל/ציימל, צוימגעביס (טייל פֿון פֿערד=
געשפּאַן).

3. א דויערנדיק בײַסן.

178 1961 " אַ געקריץ, אַ געוואַי, אַ געביס // פֿון אַ

חיהשער וועלט פֿון אַ הונגעריק=בלינדער". 1282

לייוויק, אין פֿער 24, 82.

גביש/גבים.

< MHD: gebîz .2

... " ומתגי - און מיך גביש. י"א מין הלפטר.

רייכלין 8, מל"ב, יט, כח. 1283

1766 " די זוש שטריכליין האט דען נאמן בקומן מתג

דאש איז טייטש איין (צוים) אודר גבים פון דעם

פֿערד |...|". אבן ישראל, ו' - 2.

ג ע ב י ס ן - פֿאַר פֿוד בײַסן.

180 – גיא

ג ע ב י ט ע ר לי – דאס, בא. דאס דויערנדיקע בייסן
(ב' 2).

1949 " עס האט זיך געהערט א הויך געבייסערײַ אין
1296 די עפּל און בארן". טרונק, 6, 99.

געבי́ר - די, =ן. 1.(דטשמ, עלט) שטײַער,
אַפּצאָל.

1862 " און זײַן יורש איז מחויבֿ צו באַצאָלן
שטעמפּל=געביר (пошлина) פֿאַר דעם אײַנשרײַבן 1330
אין די פֿאַרקויפֿסביכער פֿון דער רעגירונג". פּנו 177.
קול מבשר, נ׳ 6, 83.

□ גביר.

2. דאָס וואָס עס קומט, געהער עמעצן.

1717 " דער הייליגן שבת וועלין מיר אנטאנגין מיט
פריידין,// אים אנטאך זיין גביר, וועלין מיר 1331
ניט פֿר מיידין". שמחת הנפש TT, ב׳.

1775 " דרווייל נעמין זיא דען הערנש גביר //
אונ׳ פירן דרום איהר מיידל צום ביר". 1332
איין שין ליד פון די הנד ווערקש לייט, ציט פשT, ז׳45|?|.

גדב -

181 ג ע ב י פּ ט - <u>אדי.</u> כיטרע, דורכגעטריבן, ממזריש

קלוג.

1923 " אַ געבּיפּטער יונג". <u>טריוואקס, 1, 162</u>. 1307

1962 " ווען ער איז געווען עמעצנס אַ בורר, האָט דער

שמעון אַזוי געדרייט און אַרויסגערוקט אַזוינע 1324

<u>געביפּטע</u> טענות, אַז ער האָט צעמישט די געדאַנקען

ביים רבֿ |...|". <u>י. ווארשאווסקי, ~~פאר~~, 12/~~ד~~</u>. (פּאר 155)

1963 " און איר, סוחרים פּיפּיקע, <u>געביפּטע</u> |...|".

<u>ר. אויערבאך, זש' גק, נ' 46, ז' 31</u>. 1297

1974 " דער <u>געביפּטער</u> שמוגלער איז געווען אַ פּארלוירן

קינד". <u>עלבערג, 2, 323</u>. 1325

183 – גימ

ג ע ב י́ ר ג – ----> <u>געבערג</u>.

ג ע ב י́ ר ד – ----> <u>געבירט</u>.

185 - גדג

ג ע ב י ר ט - די, =ן. פּפּ (זן) געבירד. (עלט).

1. אָפּשטאַם, שטאַם, ייִחוס.

אנהייב 19טן י"ה. " טיט דער ערבי דען יהודי פרעגן

// דז ער זאל אים פון זיין גיבירט זאגן // ענפרט 1367

ער אים גען// איין יהודי בין איך". יענטע בת יצחק,

עשרת הדברות ביכל, ציט וואכשטיין בוך, ווילנע,

1939, ז' 53.

~~2. דור, גענעראַציע.~~

1872 " ווו זאָל איך מײַן זון איין ווײַב נעמען פֿון

1363 מײַנע געבירט?". צ"ור 3, חיי שרה.

2. דור, גענעראַציע.

אַנבייב 19טן י"ה. " דען גאט דר אלמעכטיגר רעכנט זיך

1370 אן דיר // און צאלט עס דיר ביז אן דען פירדן

גבירט". יענטע בת יצחק, עזרת הדברות ביכל,

ציט וואכשטיין בוך, ווילנע, 1939, ז' 44.

1885 " ער איז איין געוועלטיקער, איין קעניג דאָס

1352 הימליש, אין אַלע געבירדן וועל איך אים באַרימען

|...|". שיר היחוד ליום רביעי, ז' 16.

1956 " |...| און איז געוואָרן דער ערשטער העברעיִשער

1356 דיכטער צווישן די שבֿי-ציון פֿון גלות-אשכנז אין

אונדזער געבירט". סדן, ~~דש גק.~~ נ' 23, ז' 240.

(פער 98)

3. געשיכטע, תולדות.

1872 " דאָס זײַנען די געבירד פֿון יצחק". צ"ור 3,

187 - גא

תולדות. 1349

גבירט, גיבוירד.

.2 ←----

... " לדור - אויף דש גברטא, ל׳ על דור".

רייכלין 8, איוב ח, ח. 1355

1626 " גבירט צו גבירט דער צילן דייני מעשים אונ׳

דיין שטרקייט זאגן זיא". ספר המגיד, 1, תהילים, 1369

קמה, ג.

1706 " דאש געלט אודר אלי רייכטום איז איין קורצי

פרייד זעלטן דז ער גיווערט צווייא אודר דריי 1346

גיבוירד |...|". בראנט שפיגל, 4, פרק כג.

געב - 47.

ג ע ב י ר ט י ק – אדי. געבוירן (אין א געוויסן ארט), אפשטאמיק (פון א געוויסן ארט).

1866 "אין דעם שטעטל איז דא א יונגער מאן נח,

א געבירטיקער פון ז...., א דארטיקן חסידס איי 1375

כלר 177 (

איידעם". ~~קול מבשר~~, נ' 40, 607.

1928 "איר זייט א קאצקער? – כמעט. דאס הייסט,

א געבירטיקער בין איך א פראגער, נאר כ'וווין 736

שוין אין קאצק איבער פערציק יאר". אפאטאשו, 142,10.

1973 "יוסף, א געבירטיקער אין בארשטשיוו |...|,

האט זיך צוליב פרנסה אריבערגעכאפט קיין סקאלי". 1377

נ. בלומענטאל, 1, 18.

ג ע ב י ר ט י ק י י ט - ----← **געבורטיקייט.**

ג ע ב י ר ל י כ ק יי ט - די, (עלט) באדערפעניש. גזא-190

1829 " ווען ער וועט איינע אנדערע נעמען צו זיך,

זאל ער ניט פארמינערן איר שפייז, איר קליידונג און 1388

אירע פרוילעכע גיביהרליכקייט". חמשה חמשי תורה,

שמות כא, יא.

גיבירליך קייט.

1723 " דען זאל מן מיט אים שלמויזן אין דער תפילה

ביז דש קינד רעכט לייאנט |...| און אלש נאך זיינר 1389

גיבירליך קייט אויז שפרעכט". לב טוב, 2, 15 2/1.

190|1 - גיך

ם |געבירלעך| ג ב י ר ל י ך - פֿאַסיק, נייטיק. ?נ?

1722 " |...| (מכל שכן) דש עש גבירליך איז צו

(בני ישראל) |...| דש זיא זאלן פֿר שטין דיא תורה". 1391

מנורת המאור, א/ב.

191 ג ע ב י ר ן (ז י ך) - <u>אוטוו</u>. 1. (<u>עלט</u>) געהערן.

1953 " גיי דיר איך דייך רו |?| אַרײַן, דו <u>געבירסט</u>

איך דער אמתער וועלט". <u>הײזלער, מײַנע קומאַרנער</u> 1398

<u>נעבעך, ז' 26</u>.

<u>גיבירן.</u>

1. ←---

1722 " אייך פרויא דיא (מזנה) איז אונ' גילושט נאך

פרעמדי מאנין דיא איר ניט <u>גיבירן</u>". <u>מנורת המאור, א/ב.</u> 1400

~~[illegible]~~ 2. כּאַון זיך.

1685 " ווען דער יראת שמים איך זיך האט און זיין

בטחון שטעלט אויף גאט דער ווערט גוויז דר נאך 1394

פירן, וויא איינם יהודי טוט <u>גבירן</u>". <u>דרך הישר</u>

<u>לעולם הבא, |שער בלאט|</u>.

192 — [illegible]

1403 ג ע ב י ר ע ר - ---- ← געבערער.

ג ע ב י ר ע ר י ן - ----> געבערערין.

194 – גיב

ג ע ב י ש – ----> געבוש.

ג ע ב ל אָ ז - דער. בנב.

1932 " נאָך דעם ווי מען לאָדט אָן די וואַגראַנקע 1408
מיט עטלעכע קאַלאַשעס |שיכטן| טשוהון און קאָקס
לאָזט מען דעם געבלאָז, און דאָס גיסלעכל בלײַבט אָפֿן
ביז ס'באַווײַזן זיך די ערשטע טראָפּנס טשוהון".
פּרומין, 1, 11.

רעד: דער איבערשרײַבער טײַטשט אויס אַזוי: דער
ווענטילאַטער וואָס בלאָזט אַרײַן זויערשטאָף אין
דעם שמעלצאויוון". מסופק איך אויסטײַטש. אפשר
קען מען זען דעם אָריגינאַל?

196 – גזא

גזב –

ג ע ב ל אָ ז ן – 1. פֿאַר און פֿאַדי/פֿאַדוו פֿון בלאָזן.

2. אַדי. אויסגעהוילט, חללדיק.

... " |...| ליבט אינעם פֿילרעריקן לייַכטער פֿון

געבלאָזענעם זילבער". שניאור, קיסר און רבי, 1409

ב|?|, ז' 102.

געבלאָזעריי - <u>דאָס, בא.</u> דאָס בלאָזן לאַנג, כסדר; בלאָזעניש.

1870 " נאָך קלינגען אונדז די אויערן פֿון דעם
1412 <u>געבלאָזעריי</u> גאַנץ ראש חודש אלול אין אַלע קלויזן
אין בתי-מדרשים". ~~קול מבשר~~, פֿאָר 177, נ' 49, II - 364.

ג ע ב ל אַ ט – דאָס, באַ, זאַמל=נאָמען. צונויפֿשטעל פֿון
בלעטער, אַלע בלעטער (פֿון אַ געוויקס).

1954 "ער האָט זיך פֿון פֿעלדז אַראָפּגעגלישט אויף
געצווייַיג און <u>געבלאָט</u> |...| און זיך אַרויפֿגעזעצט 1413
אויף זייַן צווייַגנשיף". <u>ראַוויטש, 2, 82</u>.

199 - ר״ג

ג ע ב ל אַ ט ע ו ע ט - פֿאַר פון בלאָטעווען.

200 – גיץ

171

ג ע ב ל א נ ד ז ע ט – פאר פון בלאנדזען.

201 – געב

געב - 50.

ג ע ב ל אַ נ ד ז ש ע - דאָס?.(שנש) דאָס דויערדיקע

בלאַנדזשען.

195...? " |...| אָפּגעכאַפּטע יאָרן פֿון געבלאַנדזשע

און בויציקער שיינקייט". גראָס-צימערמאַן, 1417

פֿון 54

~~זש' דאָס וואָרט,~~ ז' 125.

202 — גרא

ג ע ב ל אָ נ ד ז ש ע ט – פֿאַר פֿון בלאָנדזשען.

ג ע ב ל אַ נ ק ט - אדי. ‡געקאַלכט[?].

1969 " דאס מכפּלהדיק הויז, אַ שטיינערן געמויער,

וואס מיט געבלאַנקטע סיווע ווענט און מיט פענצטער 1419

וואָס קוקן אין אַלע פיר זײַטן פון דער וועלט".

האַגער, אין גאולה אומרו, ז' 21.

|| געבלאַנקערײַ - באַ. [דאָס] |א. לעווין, כ"י ווב, ב"א, 1913. 1421

204 – גײב

ג ע ב ל אַ נ ק ע ט – פאַר פֿון בלאַנקען.

205 — גדא

ג ע ב ל אָ פּ ט – פֿאַר פּון בלאַפֿן.

206 — גדע

גדב — [illegible]

געבלוט — דאָס, =ן. (עלט?) 1. דזוו בלוטאויסגאָס, בלוטיקונג.

1910 " איינצושטילן דאָס געבלוט |פֿון דער געבער=מוטער|

1423 |...| טרינקען אין דער פֿרי ניכטערן אַ ווײַסלעכץ

פֿון אַ רוי איי אויסגעמישט גוט מיט קאָניאַק".

טארלער רבי, 1, 35.

1480 2. מענסטרואַציע |קטוו|.

207 — ג״א

ג ע ב ל ו ט י ק ט — אַדי. בלוט רויט |?|, וואָס בלוטיקט |?|. ?נ?

1959 "געבלוטיקטע און בלאַנע=בלוי, צעבליצטע ווערטער|...|".

מ. דייטש, 2, 68. 1425

געבלויזט - אדי. (שנש) אַנטבלויזט, אָפּגעדעקט.

1916 " געבלויזטע העלדזער, |...| געפּרעסטע קראַגנס".

באריישא, 1, 83. 1429

1932 " ברייטע שטראַלן אין די הענט ווי געבלויזטע

שווערדן". נאַדיר, 4, 156. 1430

געבלום - <u>דאס, =ען.</u> ~~בא~~ <u>פּפּ געבלים</u>.

א זאמלונג פון בלומען צונויפגענומען אין דער פארעם
פון א הענגל, שירעמל <u>אא</u>.

1926 " קוקט זיך צו צום <u>געבלום</u> פון אייער געוויקס
1434 און באטראכט, ווי אזוי זייַנען אויסגעזעצט די
באזונדערע בלימעלעך". <u>יאכינסאן, 2, 175</u>.

1929 " אזא בלומען=זאמלונג (<u>געבלום</u>) ווערט אנגערופן
1433 בלומען=אוירינגל". <u>בורטיאנסקי, 1, 170</u>.

... " ער פלייצט, דיַין לעבעדיקער שאטן, איבער פריש
1528 <u>געבלים</u>". <u>סוצקעווער, 3, 369</u>.

0 <u>מינים געבלום</u>|<u>סטוטש</u> 249|: <u>קארבגעבלום, קעפל=געבלום,</u>
<u>הענגל=געבלום; געבלום=שירעם</u>.

210 - גימ

ג ע ב ל ו מ ט – אדי. פּפּ געבלימט. דזוו געבלימלט.

1869 " |...| גלאַזאַלמערס איך וועלכע עס וואַרען
1438 אויסגעשטעלט קריסטאַלענע און פּאַרצעלייענע געשיר
וואָס וואַר געבלומט און געגילט". דיק, 29,43.

1922 " איך האָב אַ שטערן=טיכעלע, נאָך פון מיין
1532 עלטער=באָבעשי, געקעסטלט און געבלימט".
אוליניאַווער, 1, 109.

1963 " זי האָט געטראָגן אַ שיין געבלומט און קורץ
1533 קלייד, מיט שטייפן אונטערראָק". טמז. !!!10.
(פּרק 69)

געבלי – דאָס, בא. 1. דזוו בליונג ב 1.

% דאָס זומערדיקע געבלי" (אָפּאַטאָשו). 1445

1934 " די אויגן עפּענען פֿון שלאָף, און ביַי דעם בוים
אין זיַין געשטאַלט צו לערנען ווי מען וואַקסט מיט 1446
לידער און געבלי". מ.ל. האַלפּערן, 5, 95.

2. דזוו בליונג ב 2.

... " כ'וואָרצל זיך איַין אין דער שיינקייט// אַזוי
ווי אַ בוים אין געבלי". סוצקעווער, 3, 25. 1443

ג ע ב ל(י) אַ ט ע ו ו ע ט - אַדי. |לז, סטוטש 474|

אין טערמין געבל(י)אַטעוועטע כתובה - אַ באַוואַרנטע, פֿאַרזיכערטע כתובה.

213 - גזב

ג ע ב ל י אָ ס ק ע ט - פֿאַר פֿון בליאַסקען.

214 – גזב

ג ע ב ל י אַ ק ע וו ע ט – פֿאַר פֿון בליאַקעווען.

215 — גוט

ג ע ב ל י ב ן - פֿאַר פֿון בלײַבן.

216 - גזג

(רפּירוב און מב)

געבליט I - דאָס, =ן 1. בלוט.

1904 " מחמת אַלע שלאַפּקייטן |...| נעמען זיך פֿון

'געבליטן' - אַזוי האָט יודל דער רופֿא געגעבן צו 1508

פֿאַרשטיין די חכמת הדאָקטאָריע". שלום עליכם, 62,27.

1921 " דער ווינטער האָט מיר איַיז אַריינגעפּראָרן

אין געבליט". יהואש, 9, 44. 1489

... " מיר קענען ניט זיַין זאַלבע דריט // ווען

קוועקזילבער קילט דאָס געבליט". טוצקעווער, 234,3. 1504

2. ס'רוב אין מצ. טעמפּעראַמענט, מזג.

1885 " יעצט זע איך שוין פּאַקטיש, אַז ניט אַלע יונגע

געבליטן קענען שטריַיטן אַקעגן זייער לוסט". 1501

זילבערמאַן, 1, 43.

... " וואָס טוט זיך דאָ? בין איך טביה? אָדער איז דאָס

אַ חלום?... דער כוח הדמיון... די געבליטן...". 1487

שלום עליכם, 16, 232.

1968 " טיפע ציכטערישע נשמות געווען און מיט זייערע

1491 ניגונים |...| מיט דער התלהבות פון די תפילות

פארברענט די טריט פונעם שטן, דעם אייביקן אנרייצער

פונעם מענטשלעכן בעבליט". יזב ~~אסוראצק~~, ז' 211.

3. (עלט) אפשטאם, ייחוס.

1863 " די קרוין פון דענמארק |...| זאל ירשענען

1499 דעם פרינץ קריסטיאן |...| וואס קומט ארויס פון

קעניגלעכן געבליט". ~~קול מבשר~~, נ' 41, 647.

1882 "די פרוי |...| האט ער געהאט צו פארדאנקען

1495 די מלוכה, ווייל זי איז געווען פון קעניגלעכן

געבליט". ~~ייפאל~~, VII/16.

4. דור, גענעראציע |2ל|.

ד. געבליטן האבן זיך אין עמעצן צעשפילט/צעקאכט –

1. געווארן אויפגעקאכט, שטארק אין כעס.

1878 " אז בנימינען פלעגט טענהנדיק זיך צעשפילן די

1510 געבליטן פלעגט ער ווערן פלאם=פייער |...|".

מענדעלע, 16, 74.

218 גרעג-

2. אַריינגעפאַלן אין אַ צערייצטקייט, ליידנשאַפט.

1878 " בשעת אים האָט זיך צעשפּילט די געבליטן,

1522 איז ער אַנטלאָפן געוואָרן און אים האָט זיך פאַרגעשטעלט

אין חלום די גאַנצע חתונה". מענדעלע, 16, 49.

ברענען/היצן/אויפקאָכן די געבליטן – אַריינברענגען

אין כעס, צעקאָכן דאָס בלוט.

1936 " |...| בילדער העלישע, וואָס ברענען דאָס געבליט,

1502 ווי פּלאַמיקע כאַמסינען. ליעסין, 2, 73.

קילן/שטילן די געבליטן – באַרויקן.

1858 " איך שטעל מיר שוין אַוועק אַלע פרייטאָג |...|

1520 באַנקעס אויף די פּלייצעס |...| בכדי צו שטילן די

הייסע געבליטן |...| אויף אַ גאַנץ וואָך".

ליניעצקי, 10, 60.

גבליט.

1. <----

1728 " אייך רויטער דיקר שתן ביטייט היץ אונ' פיל

1492 גבליט, דוא קאן מן אים מיט טראנק ארצ נייא העלפן".

סגולות ורפואות, יז - ב - ז.

ג ע ב ל י ט II – [דער?] בלײַונג, בלײַעכץ.

1921 " די קנאָספּן פֿון אַלערלײ געבליטן האָבן זיך

1488 געעפֿנט". אש, 3, 121.

1934 " איך פֿאַרק פֿאַלן אַראָפּ די געבליטן פֿון די רויזן=

1485 בלומען". ש. ברעגמאַן, 2, ז׳ |?|.

1948 " ניט=ייִדישע סעדער און פֿרעמדע געבליטן –

1515 מיר האָבן דאָרט אָפּט מאָל ניט וויניק געליטן".

סעגאַלאָוויטש, 12, 78.

געבליט.

1689 "פּירות שלמה – א געבליט איז אויף אויגנאָגן". [illegible]

באר משה, פּראָשות, מ – 10.

ג ע ב ל י ט ||| - פאר פון בלײַען.

220 - [illegible]

ג ע ב ל י ט ל – <u>דאָס, =עך</u>. (<u>שנש</u>) בלִיעכץ,בלימל.

1948 " ווּ עס שפּאַרט אַרויס אַ ריטל,// אַ <u>געבליטל</u>,

אַ געצוויטל". <u>לוצקי, 3, 243.</u> 1506

222 – גזא

ג ע ב ל יי כ ט – <u>פֿאַר פֿון בלייכן</u>.

223 – גיב

ם | געבלייען | ג י ב ל יי א ן – בנב.

1583 | ? | " אז ווי איר אים ספר היראה העט טון לייאן, 1527

שטייט דאינן בין דער זך גרוש גיבלייאן".

מדרש ויושר, ציט מייטלים, ~~ניבל~~ XLII, ז' 278.

פרק 94

224 – געב

ג ע ב ל י ם – ----> <u>געבלום</u>.

225 - גזם

ג ע ב ל י מ ט - ----> געבלומט.

226 — גוט

געב – [redacted]

ג ע ב ל י מ ל ו נ ג – די, בא. (שנש) אַקט פֿון
בלימלען, בליִען.

... " און הרואה-ואינו-נראה // נעמט מיט דימענטקייט
באַבלאַזן// די געבלימלונג, די באַהימלונג". 1536

סוצקעווער, 3, 108.

געבלימלט – אַדי. מיט אַ מוסטער אין דער
פֿאָרעם פֿון בלומען; געקווייטלט.

39- 1926 " קערי האָט אַרויפֿגעוואָרפֿן אויף זיך אַ
<u>געבלימלט</u> קליידל |...|". <u>אַפּאַטאַשו, 14, 57</u>. 1544

1943 % |...| אַ ליאַלקע מיט אַ <u>געבלימלט</u> פֿאַטשיילעכל".
<u>נויעב לוריע, 55,5</u>. 1541

1972 " די שיקסע האָט פֿאַרראָכטן אויף זיך דאָס צעקנייטשטע
<u>געבלימלטע</u> קליידל". ~~קארמיאל, ווילע, זש' גאלדענע~~= 1538
~~קיט.~~ נ' 77, ז' 182. , כרך 38

228 - ג"א

ג ע ב ל י נ צ ל ט - פֿאַר פֿון בלינצלען.

ג ע ב ל י ע כ ץ – דאָס, באַ. (עלט?) דזוו בליעכץ.

1829 " איר געבליעכטס איז אויפגעגאנגען, אירע
העננגל האבן צייטיק געמאכט די טרויבן". 1546
חמישה חומשי תורה, בראשית מ, י, כה – 1.

1966 " הפרח, דאָס געבליעכץ, וואָס גייט אַרויס פֿון
עריס=וויינשטאָק". פֿיעטרושקאַ, 1, כלאים ו, ט. 1545

230 — גלם

געבליץ — דאָס/דער, בא. דאָס דויערנדיקע בליצן,

דאָס בליצן פֿון אַ סך זאַכן.

1911 " שטייט ער, דער וואַלד, אין דמיונות פֿאַרקלערט, // אין

1551 // בליצן // קרוינען פֿון זילבער=געבליץ". וויעוויאָרקאַ, 74,2.

... " זיינע ווונדן האָבן געלויכטן דורכן שניי, // י

1548 // דאָ אין קאַמער דאָס געבליץ דורכן שייבל".

סוצקעווער, 4, 260.

231 – גימ

200

ג ע ב ל י צ ט – פֿאַר פֿון בליצן.

232 – גיב

ג ע ב ל י ק ט – פֿאַר פֿון בליקן.

233 - גימ

ג ע ב ל י ש ט ש ע ט - פאר פון בלישטשען.

234 – גײַב

געב –

געבלעבל – דאָס, באַ. (אַנאָמ) אַ שטיל געריש,
געטומל.

1948 " געגאַקאַ מורמל פֿון אַ בלאָט איז צו אַ בלאָט,//
און פֿון בורלוק האָט זיך געטראָגן אַ געבלעבל". 1556

מאַרקיש, 9, 39.

235 – גזב

ג ע ב ל ע ז ל ט – פֿאַר פֿון בלעזלען (זיך).

ג ע ב ל ע ט ע ר – דאָס. אַלע/אַ סך בלעטער אין איינעם;
געבלאַט, בלעטערוואַרג.

1928 " דאָס וועט אויך זיין אונדזער לעצטער שטרייט –
// ביישטיין רויש פֿון האַרבסטיקן געבלעטער". 1571
קושניראָוו, 2, 7.

1953 " איך נייג מיין אויער צו צום האַרץ פֿון ביימער
און איך האָרך דעם בלוטרויש דורך די צאַרטע אָדערן 1564
פֿון געבלעטער". י. פֿרידמאַן, 1, 12.

1971 " די ווייַנשטאָקן ווינקען מיט זייערע ווייַנטרויבן=
= הענגלעך אין זייער געבלעטער". י. מאַניק, [illegible] 1561
~~זש' פּראָבלעמען~~, נ' 63.

237 – גזב

ג ע ב ל ע ט ע ר ט ז – פֿאַר פֿון בלעטערן. (אַ בוך).

ג ע ב ל ע ט ע ר ט !! – אַדי/אַדוו. 1. אויסגעמאַכט פֿון
בלעטלעך טייג.

1876 " פֿאַר אַ פּרעס זעץ איך מײַן פּלוניתטע אויפֿן
טיש, פֿאַר אַלע אײַן פּאַסאַן – אַ געבלעטערן קניש". 1586
ליניעצקי, 1, 61.

1955 " דער טייגעכץ האָט געקאָנט זײַן אַ געבלעטערטער
פֿון ברייטע שטיקער לאָקשן". ~~ריזשע~~ XV - 3, ז' 91. 1574
(פּרק 90,)

1965 " |...| האָט געמאַכט אַ געבלעטערטן קוגל אויף
געלכלעך, איבערגעשאָטן מיט שאַרפֿן צימערינג און 1580
פֿאַרגאָסן מיט גענדזנשמאַלץ". נאָטע לוריע, 5, 26.

2. (וועגן אַ בגד) מיט אַ מוסטער אין פֿאַרעם פֿון בלעטער.

1955 " |...| דאָס איינינקל אין אָפּגעטאַקטן געבלעטערן
ייִדענעם כאַלאַטל". האַגער, מלכות הסידות, ז' 87. 1573

239 -גע

ג ע ב ל ע֜ נ ד – <u>דאָס, בא.</u> (<u>שנש</u>) דאָס דויערנדיקע בלענדן.

... "אין די ווינקלען אָפּגעלאָשן מאַטע // בלאָזט אַרײַן לבֿנה איר <u>געבלענד</u>". <u>סוצקעווער, 9,3.</u> 1583

1940 " בלישטש, שײַן, פֿינקל:// "ס׳מוזן אײַערע שאָטנס בלײַכן // אין <u>געבלענד</u> פֿון מײַנע טעג". 1590

<u>קוסמאַן, ~~מײַן שטאָט, נ"י, ז׳ 15.~~</u> <u>15, 1.</u>

1954 " די זון האָט נאָך ניט באַוויזן אויסצולעשן ניט די פֿרישע ערדגרודעס, ניט דעם <u>געבלענד</u> פֿון שטיינשפּליטערס". <u>מ.מאַן, ~~זש׳ גאָלדענע קייט,~~</u> <u>פּלר 38</u> 1592

<u>נ׳ 20, ז׳ 317.</u>

240 גרב.

(?נ?) ג ע ב ל ע נ ד ז ע ט – פאר פון בלענדזען, |הארקאווי|.

241 – גימ

ג ע ב ל ע נ ד ט - פאר פון בלענדן.

242 גזב–

ג ע ב ל ע ק ע כ ץ – דאָס, באַ. דאָס דויערניקע בלעקעכצן.

1960 " ער האָט דאָס אומהיימלעכע און פֿרעמדע געבלעקעכץ

(בלאַט 68)
1597 פֿון קריסטלעכע נזירים". י.י. טרונק, ~~צו דער טאָג~~, 21/V.

1975 " זיי האָבן געברומט אַ געבלעקעכץ פֿול מיט מרה

1596 שחורה". באַשעוויס, ~~פֿאַרווערטס~~, 3/I.
(בלאַט 155)

ג ע ב ן – טרוו. איך גיב, דו גיסט, ער גיט,

מיר גיבן, איר גיט, זיי גיבן; פֿאר געגעבן.

1. איבערגעבן פֿון האַנט אין האַנט, דערלאַנגען עפּעס עמעצן.

1821 " איך האב גיזעהן פיל מענטשן וואש האבין גיוואלט

געבין צו דיא בעלי המלחמות איין קליין זאך דהיינו 1675

טבאק אודר אנדרי קלייני זאכין". קב הישר, 4, פרק כ"ה,

דף ג/2.

1907 " ער זאָגט אָן אַלע מאָל דער מאַמען, מע זאָל מיך

ניט שטאָפּן מיט קיין קאַרטאָפּליעס און דעם קראַנקן 2110

זאָל מען געבן נאָר בוליאָן |...|". שלום עליכם.

1א, 11.

1930 " קופּעלט האָט זיך איינגעוויקלט אין דער צו

ברייטער באַנדע, וואָס איבי האָט אים געגעבן". 1882

אָפּאַטאָשו, 15, 109.

1957 " איינציקע יאָר איז ער געווען ביבליאָטעקאַר

|...| און געווינסט וואָס פאַר אַ בוך צו געבן 2029

צום מערסטן טייל פון די לייענער". מ. גאָלדמאַן,

יזכּר לאַמדושע, ז' 240.

2. איבערגעבן עפּעס אין עמעצנס רשות, פאַר עמעצנס באַנוץ.

1832 " אזוי איז רחל חשוב גוואָרין אז זי האָט צום

לעצטן איר עלצטן זון יוסף גיווינען דאש צו אים 1695

איז די בכורה גגעבין גוואָרין". מחזור לראש השנה, טו/א.

1869 " מיר האָבן אים פאַרגעשלאָגן אונדזער פּלאַן |...|,

ער זאָל אונדז געבן זיינע פערד און בויד, און מיר

וועלן שוין מאַכן אַ שיינע אַפּותיקה". הויכבוים,

אַ ייִד, ז' |?|.

1973 " אויב שוין יאָ גלעטן צי קרייזלען אַ פּאה,

האָט דער רבונו של עולם געגעבן דעם מענטשן הענט 1600

מיט פּינגער". בלומענטאַל, 1, 24.

3. (אפּט מיט דער פּרעפּ אויף) שענקען, מנדב זיין.

% געבן געלט אויף הכנסת=כלה. געבן אויף הוצאות, געבן אויפן וועג.

1868 " אז מ׳איינער וויל אים געבן א קערבל בתורת נדבה

אויף בכּבודיקער אַרט |...|, ווי קען מען דאס פֿאַרווערן?" . 2043

פּרז 177

~~קול מבשר,~~ ג׳, 26, T - 191.

(?)1916 " געגעבן האָט זי דעם ׳שבת-אויבסט׳ עפּעס ניט

אַזוי ביד רחבה". שלום עליכם, דג׳, 65. 2032

1975 " מענדל האָט אַלץ געגעבן מיט אַ ברייטער האַנט:

אויף אַן אויסשטייער, חתונה=הוצאות |...|". 1628

באַשעוויס, 6, 114.

4. שלאָגן. % געבן איבער די הענט. געבן איבערן פּיסק.

געבן אַ ־ין דער מאַרדע/אין קאַרק.

1911 " קאָנט איר אים נאָך אַרייַנברענגען אין כּעס,

און ער קאָן אייַך געבן מיטן שטעקן". שלום עליכם, 2442

בב 6, 211.

1967 " איין מאָל אַ שׂכל, דעם צווייטן מאָל אַ חן, דעם
דריטן מאָל גיט מען אין די צייך (מע טאָר ניט 2924
איבערחזרן אַפֿילו קלוגע רייד, אַפֿילו אַ וויץ)".

י. טשערניאַק, ייִשפּ XXVIII - 3.

5. חתונה מאַכן, (מיט די ווערטער פֿאַר אַ פֿרוי, אַ ווײַב).

פֿל: פֿײַגעלען פֿאַר אַ ווײַב וועל איך דיר נישט געבן,
פֿײַגעלען וועסטו נישט האָבן".

1895 " אַז ער האָט אַבמאַנעוועט דעם |...| פּאַטשטאַר
גיבנדיק אים זײַן ווײַבס פּלימעניצע פֿאַר אַ פֿרוי, 2047
בתורת בתולה, |...| אַז זי איז שוואַנגער פֿון זײַן
זון |...|". לינעצקי, 9, 174.

~~6. מיט מערערע סובסטאַנטיוון, דער עיקר מיט אַזעלכע~~
~~וואָס באַטײַטן אַ טובֿה, שאַפֿט אַ באַהעפֿט,~~

6. מיט מערערע סובסטאַנטיוון, דער עיקר מיט אַזעלכע
וואָס באַטײַטן אַ טוּונג, שאַפֿט אַ באַהעפֿט, וועמעס באַטײַט
ווענדט זיך אָן דעם מיין פֿון סובסטאַנטיוו. % <u>געבן</u>
אַ באַפֿעל. <u>געבן</u> אַן עצה. <u>געבן</u> כּבֿוד. <u>געבן</u> אַ
בײַשפּיל. <u>געבן</u> אַ קאָמאַנדע. <u>געבן</u> דעם סיגנאַל.
<u>געבן</u> אַן אויפֿגאַבע.

1865 " מיר <u>גיבן</u> נאָר די אידעע, דער עיקר איז דאָס
כ״ר 177
קאָמיטעט |...|". ~~קול מבשר,~~ נ׳ 32, 498. 1621

1916 " ער זאָל ניט מיינען, אַז דאָס וואָס ער
האָט אַראָפּגעכאַפּט דרײַ חלקים פֿון זײַן באָרד, <u>גיט</u> 2021
אים דאָס רעכט צו בלאָזן פֿון זיך". שלום עליכם, ב1, 174.

1972 " דאָס האָט אים צ"ב <u>געגעבן</u> די מעגלעכקייט ברייט
פֿאַנאַנדערצובויען די טעמע". מ. עריק, זב, ~~לא אמות~~ כ״ר 102 1727
~~כי אחיה, אקט~~. אַקטאַרע

7. (מיטן אינפיניטיוו פון אן אנדער ווערב) דערלאזן, מעגלעך מאכן. % געבן צו פארשטיין. געבן אנצוהערן. געבן צו וויסן. געבן צו לייזן.

1836 " איידער מען גיט זייגן דעם קינד מוז מען די
בריסט ווארצל (שרשי הדדים) אפרייניקן מיט ווארעמע 1745
וואסער |...|". בערלאנט, 1, 22.

... " אפשר קענט איר מיר געבן צו פארשטיין די משנה
'ואלו יוצאות שלא בכתובה'". מענדעלע, 21א, 39. 2086

1931 " וועסט |...| געבן צו וויסן מיין פאטער,
אויב איך וועל דא אנלייגן מיין קאפ?". ברעגמאן, 91,1. 2970

1965 " די נויטבאדערפטיקטע פלעגט מען באשוכן,
באקליידן, שפייזן און געבן וווּ צו וווינען". 1626
ח. לייקאוויטש, זב ליטע II, ז' 469.
פרק קז,

8. ווי אַן הילפֿסווערב ,וואָס שאַפֿט מיט אַ סובסטאַנטיווירונג
פֿון וואָרצל אָדער טעמע פֿון אַ ווערב דעם אַספּעקט פֿון
מיטאַמאָליקייט. % געבן אַ פּאַטש, אַ שטויס, אַ זעץ.
געבן אַ קוש. געבן אַ כאַפּ. געבן אַ לויף, אַ פֿלי,
אַ שפּרונג.

1867 " אַז די גבֿירים זאָלן זיך נאָר וועלן אַ קנייטש
געבן, וואָלט נאָך אויך געוואָרן אַ ביסל געלט". 2894
פֿעלד 177,
~~קול מבשר,~~ נ' 30, I - 233.

1916 " |...| האָט ער די שטיוועלעך בײַ זײַן חבֿר
צוגענומען, נאָר ער האָט זיי באַלד געגעבן אַ שמײַס 2830
אָוועק פֿון זיך מיט כעס". שלום עליכם, 3 ג, 134.

1970 " און ווי מיר קומען אָן גאַנץ באַענט צו זײַן
הויז, גיט ער אַ שפּרונג אַראָפּ פֿון שליטן". 2445
, 15
יזב ספר ~~טאַנץ,~~ ז' 540.

9. (דטשמ) עקסיסטירן, זיין.

1906 " ווען מיר איבערלייגן זיך דעם צוועק פון

סאציאליסמוס, דאן זעען מיר איין, אז דאס איז די 1878

וויכטיקסטע באשטרעבונג, וואס קען נאר געבן".

פייגענבוים, 3, 13.

1907 " עס גיבט אבער זאלכע זאכן, וועלכע קאנען

דיזע מיקראבן הרגענען ". פעלדמאן, 1, 152. 1620

10. באצאלן.

1872 " אלס דער שמיד האט שוין דעם פערד באשלאגן

(אפגעשמידט), האט אים דער קעניג געגעבן א טאלער". 1686

דיק, 61, ז' |?|.

1968 " איך האב געהערט, אז איר זייט גרייט מיר געבן

וויפל געלט איך וויל, אבי איך זאל אוועקפארן".

גראדע, 6, 374.

<u>איך גיב אייך מיינע ביידע הענט/דאס האלדז/דעם</u>

<u>קאפ!</u> - א שבועה. <u>געבן צונג</u> - (<u>גלש</u>) מסרן,

ארויסגעבן |<u>סטוטש 387</u>|.

<u>כאטש גיב אים א קרענק</u> - |<u>סטוטש 387</u>| וועגן אן

איינגעשפארטן, אקשנותדיקן מענטש.

<u>מירקע, גיב לשון!</u> - |<u>סטוטש 375</u>| א ווענדונג צו א

שוויגעדיקן מענטש.

<u>ניט געבן קיין סימן פון לעבן</u> - |סטוטש 351| זיין/

ליגן באהאלטן/פארבארגן.

<u>עס קען ניט געבן</u> - |<u>סטוטש 321</u>| אוממיגלעך.

<u>געבן א גוט=מארגן/א(ברייטן) ברוך=הבא/שלום/שלום-עליכם</u> -

באגריסן.

<u>געבן א באגראב/באגרעבעניש</u> - (<u>קטור</u>) מוסרן.

<u>געבן און נעמען</u> - בייטן, חילופן.

<u>געבן אין האנט/יד אריין</u> - געבן שוחד, משחד זיין.

<u>געבן אן אויער</u> - הערן, הארכן.

געבן אן <u>עליה/ א פיזמון / א סילוק / א פארציע / אויף שיסל און</u>

<u>אויף טעלער</u> - אויסזידלען, באפאלן.

<u>געבן א האנט/א תקיעת-כף</u> - אפמאכן, אפשליסן.

<u>געבן א טאפ(אין וואגן)</u> - פרואוון, אויספארשן.

<u>געבן אן אויג</u> - אויפפאסן, בעוואכן, היטן.

<u>געבן לעקציעס</u> - לערנען עמעצן.

<u>געבן דעם וועג</u> - ארויסטרייבן.

<u>געבן דעם 'היי' פון סידור</u> - גארניט געבן.

<u>געבן לשון</u> - רעדן קלארע דיבורים.

<u>געבן לעבן</u> - ברענגען אויף דער וועלט, ארויסרופן

צום לעבן.

געבן שמעקן קטורת / פעפער / פולווער – אנלערנען, באשטראפן.

געבן זיך א ווארט/דאס ווארט – צוזאגן זיך אליין.

געבן זיך אן עצה – ספראווען זיך, קענען אויספירן עפעס מיט די אייגענע כוחות,

געבן זיך די הענט |סטוטש 572|. – שלום מאכן, איבערבעטן זיך.

געבן זיך א כאפ – פלוצעם אפגעבן זיך דעם חשבון, באמערקן עפעס.

געבן זיך צו דערקענען |סטוטש 552| – גורם זיין צו ווערן באקאנט.

געבן זיך די מי – באמיען זיך, זיך מטריח זיין.

254

שור: אז גאט גיט מיטן פינגער , גיבן מענטשן מיטן האנט;

אז גאט גיט מיטן לעפל, גיבן מענטשן מיטן שעפל;

אז גאט גיט ברויט, גיבן מענטשן פוטער – אז דאס

מזל הייבט אן צו שפילן, העלפן שוין צו אלע מענטשן.

אז מען גיט ניט יעקבן, גיט מען עשון.

אז מען גיט – נעמט מען, אז מען שלאגט – לויפט מען.

א נאר גיט, א קלוגער נעמט.

אז מען גיט קרענק, האט מען קרענק.

גיבסטו – ביסטו; גיבסטו נישט – ביסטו נישט (מאלדעווע, כלו 90,

יישפ XXVII – 1).

גאט האט געגעבן און גאט האט גענומען.

דער וואס גיט – לעבט, דער וואס גיט ניט – דער לעבט ניט

|סטוטש 479|.

דער וואס גיט לעבן, גיט אויך צום לעבן.

ווער עס גיט און (צוריק) נעמט, דער ווערט אין גיהנום

פארברענט |סטוטש 479|.

ווער עס האט ליב צו נעמען, דער האט פֿיינט צו געבן.

פֿון צוזאגן ביז געבן איז א גרויסער מהלך.

צוזאגן און ניט געבן מאכט א בייז לעבן.

ם

געבן.

1. <----

1546 " עס זייא דען דאז ער אים גיבט זיין בילונונג

אלזו באר, דען עס העטי איין גישטאלט אלז ריבית". 1610

ספר היראה, 1, ציט ~~פש !!~~ [פֿאר 162], 1930, ז' 165.

1630 " איך האב גהערט דוא העשט גיטלך ז' מאות

געבן". דריי בריוו פֿון קראקא, ציט ספר היובל 1606

ליצחק בער, 1960, ז' 315.

1728 " מיש |...| מיש אלז אונטער אננדר, אונ' גיב אים

אבונט אונ' מארגין מאל איין האלבין לעפיל פֿול |...|". 1627

סגולות ורפֿואות, כב – ב – II.

.2 ←----

1544 " דוא זולט דעם קויניג דוד געבן דיינן לייבא".

2909 שמואל בוך, סטראף 1272.

1679 " דא ביוויזט זיך גאט צו אברם אונ' שפראך

2154 דיינם זאמין וויל איך דיזש לאנד געבין".

בליץ, בראשית, יב , ז.

1743 " דען אונזרי חכמים האבן גשריבן דז מען קיין

אדם רשע קיין שלום דארף געבן דען איך הימל

גיבט מן אויך ניט שלום קיין אדם רשע".

קב הישר, 2, מ - 3.

.3 ←----

1701 " כמה סחורה נתן לי בהקפה, 'וויא פיל ווארן

1769 ווילשטו מיר געבן אוף בארג". שפה בחורה, כו/א.

1748 " איין טייל <u>געבן</u> איר (צדקה תיכף) אלש זיא
איך דר (שול) אניין גינן |...|". <u>עפשטיין</u>, 1691
<u>סידור תפילות, כא - 2.</u>

----> 5.

1697 " נון האט דער זעלביג שר איין איינציגי טאכטער,
דיא וואלט ער קיינם <u>געבן</u>. <u>פֿראגער מעשה בוך</u>, 2741
<u>ציט אווע !!!, 34 - 332.</u>

15

----> 6.

1544 " דא שפראך דער קויניג דוד איך וויל אונש <u>געבן</u>
רוט. זולן וויר מיט דען היידן אל מול האבן גוט". 2981
<u>שמואל בוך, ~~פערד~~ 1132.</u>

1610 " אונ' דוא האשט געבן צו מיר בישערמונג דיין
הילף אונ דיין ענטווארונג זיא האט גימערט מיך". 1687
<u>טייטש=חומש, שמואל ב, כב, לו.</u>

1727 " דוא מאגשט דיך אך לושדיג מאכן מיט טאנצין און שפרינגין און צו גאט שבח געבן און שיר זינגין". 2732

שמחת הנפש !!, ו'.

.7 <----

1798 " אונ גיב מיר אן מיינם הארצן צו דינן דיך מיט ליבשאפט |...|". תחנות ובקשות, ז |?|. 1617

16

<---- 10. (מיט דער פרעפ אויף) אכטן, חשוב האלטן.

... " זא ווארדן אל וויאן גמיין // געבן אויף איר מאכן גרוש אונ' קליין". מגילה מינכן, מ/89ב. 2921

259 — גוט

ג ע ב ע ב ע ט – פאר פון בעבען.

ג ע ב ע ב ע כ ץ

<u>דאָס</u>

<u>באַ</u>

נישט קיין קלאָרע רייד.

(1948)

2992 קונסט איז ניט קיין יאַטקעקלאָץ// צו פֿאַלמעסן <u>געבעבעכץ</u>.

לוצקי 3

137

ג ע ב ע ב ע ר ל׳

דאס

בא

שש

2993 דזוו געבעבעבץ.

קטוו

~~260~~ – רסב

262

ג ע ב ע ז ע מ ט – פֿאַר פֿון בעזעמען.

געבעזעמט (זיך) - פֿאָר פֿון בעזעמען (זיך)

ג ע ב ע׳ט I

דאָס

=ן

ב׳ 1

הכנעדיקע און רחמנות וועקנדיקע ווענדונג צו עמעצן וועגן טאָן אָדער ניט טאָן עפּעס.

(1866)

אז דער שוחט האט גענומען דאָס העלדזל פֿליקן און דעם חלף אַרײַן |...| אַבער צו רוקן, האָט ער |דער האָן| אויסגעשטשירעט מיט געבעט די אייגלעך: ראַטעוועט, ראַטעוועט! אויב עס איז מעגלעך. 3035

פֿער 177

נ׳ 39, 597

(???)

צוליב וואָס קאָכעט ער זיך אַזוי אין נאַטשאַלסטווע? נאָר צוליב כּבֿוד, |...| בכדי טאָמער וועט אַ מאָל אַ כּתרילעווקער עפּעס דאַרפֿן האָבן, וועט ער קומען צו אים מיט אַ <u>געבעט</u>.

שלום=עליכם 17

176

(1927)

3084 פֿון אַלע זײַטן האָבן זיך געריסן קולות, קולות פֿול מיט באַגער, <u>געבעט</u>: וואַסער, וואַסער!

י.י. זינגער 4

166

ב׳ 2

(אָנהייב 19טן י"ה)

ער ווײַנט מיט בלוטיקע טרערן// גאָט זאָל זײַן <u>געבעט</u> דערהערן.

עטינגער |???|2

84

(1886)

3036 גאָט האָט צוגעהערט דאָס געבעט |...| און יוסעלע איז איבערגעקומען |...|, ער וועט אים ירצה השם זיין געזונט.

שלום=עליכם 3ב

250

(1971)

3092 שטייט אַן אַלטער מאַן |...| פֿאַרזונקען אין אַ געבעט.

פֿער 69

21 / XI

גיבעט

2 <---

(1544)

דיא זון אן דעם הימיל איר שיינן ליש זיא זיין// דענוך וואלט גוט יתברך זיין גיבעט ניט נעמן איין.

שמואל=בוך

סטראפע 720

(1626)

3063 גוט דר האט גיבערט (תחינתי) מיין בערמליך <u>גיבעט</u> (רא"ב
|ר' אליהו בחור|, גוט דער ווערט אן נעמן מיין תפילה.
ספר המגיד 1
תהילים ו' – י'

(1721)

3085 הער מיין <u>גבעט</u> אז דאש <u>גבעט</u> פון איין גנץ פרומן |...|.
מחזור 2
רנ – 1

ג ע ב ע ט !!

ב׳ 1

פאר פון בעטן !!

ב׳ 2

אדי

(וועגן מעבל) באדעקט מיט שטאף, טאפעצירט.

ב"ש

געבעטע סאפע.

(1972)

נאך א סך בעטענישן און באשווערונגען האבן די פיר זיך

אוועקגעזעצט אין מיטלשטוב - די געסט אויף דער סאפע, די

אייגנטימער אויף געבעטע שטולן.

באשעוויס

פער 155

8/IV

3062

ג ע ב ע ט !!!

דאס

באַ ???

ב׳ 1

אונטערלייג צו מאַכן ווייך אַ געזעס.

(1948)

3020 ער האָט זיך באַקוועמער אויסגעזעצט אויף ווייכן געבעט

פֿון דער מאַשין.

פֿאַליקמאַן 2

533

ב׳ 2

טעכט

אַ ריי קלעצער, ברעטער אויסגעלייגטע און פֿאַרפֿעסטיקטע אד[illegible]רעפּעס

(דורכצופֿאָרן, דורכגייען); באַדעק.

(1935)

3021 אין אַ שטרענגער ריי גייען די מאַשינעס דורך איבער דעם
הילצערנעם <u>געבעט</u>.

איבז ראָניס 1

20

ג ע ב ע ט ב ו ך

דאָס/דער

ביכער

ב׳ 1

אַ בוך פֿון תּפֿילות , תחינות, דער עיקר פֿאַר פֿרויען.

(1867)

איר מוזט פֿריִער |...| די וויַיבער איבערציַיגן אַז די איבערזעצונג

פֿון זייערע געבעטביכער איז |...| שלעכט ייִדיש און גיט

גאָר נישט איבער די טיפֿע געדאַנקען פֿון דעם לשון=קודש.

פּער 177

נ׳ 34,II – 264

(1974)

3099 איך מאַך צו דאָס געבעטביכל, |...| לייג צונויף די הענט און

שטיל, גאָר שטיל אין זיך בין איך מתפּלל מיט אַ צעבראָכן האַרץ.

יזב 17

354

ב׳ 2

תּפֿילה־בוך פֿאַר קריסטן.

(1951)

3016 מען פֿלעגט אַפֿילו ארומרינגלען ליטווישע קלויסטערס און

אָפּנעמען די נײַע, געדרוקטע אין אויסלאַנד ליטווישע געבעטביכער.

פֿער 106

351

ג ע ב ע ט ה ו י ז

דאָס

~ הײַזער

ב' 1

הויז וווּ ייִדן פֿאַרזאַמלען זיך צו בעטן גאָט: שול, בית=כּנסת, בית=מדרש, קלויז א"א.

(1943)

3001 געזאַמלט זיך אַרום די גענבעטהײַזער, אין וועלכע זײַ האָבן געוואָלט זיך אַרײַנקריגן פֿדי אַנוואַרעמען זיך.

אַש 14א

19

(1973)

3105 לויט אַ רעגיסטראַציע פֿון 1922 האָט גראָדנע געציילט 43 געבעטהײַזער: שולן, בתי=מדרשים און שטענדיקע מניינים.

פּער 139

661

ב׳ 2

דזוו ביי ניט-יידן, ספּעצ ביי קריסטן: קלויסטער, צערקווע, קירך.

(1951)

3107 אַגב, האָט די רעפאָרמאַציע אין ליטע זיך גענומען שפּאַלטן און און אָפּהאַלט, אַוון א גרופּקע, האָט זי אין אַנדער געבעטהויז.

פּער 106

329

(1961)

3108 די קירכע-פאַרשריפטן |...| האָבן פאַרווערט צו בויען שולן אין דער נאָענט פון געבעטהייזער פון אַנדערע אמונות.

13 יזכ

93

ג ע ב ע ט ו ו אָ ך

די

<u>בא</u>

(אין דער קריסטלעכער גאָטדינסט) ליַידנוואָך, הייליקע וואָך.

<u>סטוטש 619 א</u>

⊠

|געבעטונג| ג י ב ע ט ו נ ג

געבעט I , ב׳ 1

(1661)

3110 אונ׳ שמעון אונ׳ יהוחנן די הטן גיזאנט צו דעם טיטוס רידן
דיז פרידן אונ׳ גיבעטונג אונ׳ זיא ביגערטן אם אירש לייבש
ווילן דש ער זיא זאלט לאזן לעבן.
יוסיפון 2
שנא - 2

[redacted] — גזא

277

געבעטלט – <u>פֿאַר פֿון</u> <u>בעטלען</u>.

ג ע ב ע ט ן

ב׳ 1

פאר פון בעטן (רק שה).

ב׳ 2

אדי

נאר איך באהעפּט ׳געבעטענער ׳גאסט: וואס מע האט פּארבעטן, גערופן;

אנגעלייגטער, באגערטער גאסט.

ג ע ב ע ט ל ט - פֿאַר פֿון בעטלען.

ג ע ב ע ט ע כ ץ !

דאָס

=ן

דאָס בעטן אָפֿט, אַ סך, אויך איר וועגן געבעט !.

ג ע ב ע ט ע כ ץ II

דאָס

=ן

דאָס אינעווייניקסטע פֿון אַ סאָפֿע, פֿאָטעל א"ע.

(1966)

3119 פֿון פֿאָטעל האָט אַרויסגעשטאַרצט דאָס געבעטעכץ.

באַשעוויס

פֿער 155

3/VI

(1973)

3118 ווען די דינסט איז אַוועק אין מאַרק אײַנקויפֿן, איז כאַזקעלע

אַרויסגעקראָכן פֿון געבעטעכץ און געעפֿנט די אײַזערנע קאַסע.

באַשעוויס

פֿער 155

5/I

230

ג ע ב ע ט צ ו ג

דער

=ן

3120 'ניט=ייִדישע רעליגיעזע פּראָצעסיע'.

קטוו

געבעטש

דאָס

באַ

(איר)

~~(???)~~

'געוויין'

אָפּאַטאָשו

פּער 90

I - 5, ז' 156

ג ע ב ע ט ש ע ט - פאר פון בעטשען.

גדג.

285 ג ע ב ע ל=ה ב ת ע וו ט |געבאַלעבאַטעוועט| – פֿאַר פֿון

בעל=הבתעווען.

~~286~~ – גזא

286 ג ע ב ע ל ע מ ע ט ש ע ט – פֿאַר פֿון בעלעמעטשען.

|געבעלק| ג ב י ל ק

איבערדעק פֿון באַלקנס, סופֿיט, דאַך.

(1626)

מיט דער ברכה פון דיא רעכט פֿרטיגן ווערט דער הובן (קרת̄) 3128
דאש <u>גבילק</u> פון בית המקדש דז עש איז ניט אין גפלן אל דער
וויל דז דיא מלכ̄ים פון יהודה ווארן פרום.

ספר המגיד 1

משלי יא - יא

|געבענד| ג ב נ ד א

שלייער

(ואָר ???)

3133 לצמתך - צדימא גבינדא, הוא הצעיף והקישוריו שצומתים בו השער.

רייכלין 8

שיר השירים ד, א

ג ע ב ע נ ד י ק ט - פֿאַר פֿון בענדיקן.

ג ע ב ע́ נ ט ש

דאָס

<u>בא</u>

<u>שבש</u>

דאָס דויערנדיקע בענטשן אָדער דאָס בענטשן פֿון אַ סך מענטשן.

(???)

ס'האָט נאָך באַגינען=צײַט מײַן פֿאָלק אַ וועג אויף ערד גראַווירט, 3136

וואָס פֿירט צום גרויסן ציל און זײַן <u>געבענטש</u>.

מאַניק

ליד 'געזעגענונג'

291 געב -

ג ע ב ע נ ט ש ט

ב׳ 1

פֿאַר פֿון בענטשן

ב׳ 2

אדי

גליקלעך, מזלדיק, באַשאָנקען מיט עפּעס.

ב"ש

געבענטשטע צײַט. געבענטשטע רוזקייט. דאָס קינד איז געבענטשט מיט אַ שיינער שטימע.

(1907)

3137 אַלע ווייסן, ברוך השם, אַז בײַ אונדז אינעם געבענטשטן רוסישן לאַנד האַנדלט מען מיט אַ ייִדן אויף פּראָצענטן.

שלום-עליכם 18

11

(1948)

3141 און ווידער אַ מאָל |...| האָבן דורך די שויבן פֿון ייִדישע הײַזער אַרויסגעשײַנט די געבענטשטע שבת=המלכה=ליכט.

פֿער 44

11

☐ געבענטשטער בויך – |סטוטש 237| ווען אַ פֿרוי, וואָס געבוירט גרינג אַ סך קינדער.

געבענטשטער האַלדז – |סטוטש 285| ווען עמעצן וואָס האָט זייער אַ שיינע שטימע.

געבענטשטע הענט – |סטוטש 437| ווען אַ בריה, אַ מײַסטער, אַ גוטן בעל=מלאכה.

געבענטשטער קאָפּ – ווען זייער אַ פֿעיִקן מענטשן.

(???)

3154 דריי נישט אָוועק דײַן געבענטשטן קאָפּ פֿון מיר,// איבערענטפֿער מיר נישט צוריק דעם טויט און זײַנע שרעקן.

פּרץ 7

393

ג ע ב ע́ נ ק

דאָס

<u>בא</u>

<u>שנש</u>

בענקעניש, דאָס בענקען.

(1937)

איך וועל שוין קיין מאָל ניט אויפֿהערן// בענקען מײַן <u>געבענק</u>. 3174

נאַדיר 11

293

(???)

די נאַכט איז גרויסגעשטערנט, // צעפֿינטלט מיט <u>געבענק</u>. 3177

נאַדיר 12

76

~~258~~ — גזא

294

ג ע ב ע נ ק ט - פּאר פון בענקען.

~~269~~ - גאָר

295 ג ע ב ע ס ע ר ט - פֿאַר פֿון בעסערן.

ג ע ב ע ס ע ר ט (ז י ך) - <u>פֿאר פּונ</u> <u>בעסערן (זיך)</u>.

ג ע ב ע ק

דאָס

=ן

דער סך=הכל ברויט/חלה, וואָס מען שטעלט אַרײַן אין אויוון צו באַקן.

(1883)

3197 אז מע זשאַלעוועט ניט, גיסט מען צו צום מעל בשעת דעם קנעטן
מילך אָדער מע שלאָגט אַרײַן אינעם טייג עטלעכע אייער. אַ ביסל
פּוטער מאַכט דאָס געבעקל נאָך פֿײַנער און געשמאַקער.

פּער 79

נ׳ 51 (???), 803

(1928)

3187 יעדער געבעק ברויט זיצט 6 שעה אין אויוון.

איזרא 3

99

(1959)

3182 יעדן דאָנערשטיק האָט |זי| געהאָלפֿן פֿאַרראַשטשינען אַ **געבעק** ברויט.

פֿער 68

13/XII

ג ע ב ע ק ז א כ ן

בם

באקוואַרג, באַקזאַכן.

(1941)

3193 אין אייבערשטן קאַרב איז פון אַלערליי עסנוואַרג פאַר פּרעהן,

געבעקזאַכן |...|.

תי

בראשית מ - 17

ג ע ב ע ק ס

דאָס

דיאַל/לאַקל

ב׳ 1

דאָס וואָס מען באַקט; באַקוואַרג, געבעקזאַכן (ברויט, חלה, בולקע,
קוכן אא"וו)

ב"ש

פֿריש געבעקס. אַ מילכיק געבעקס.

(1865)

מיר האָבן געהערט, אַז מאַנכע מענטשן מאַכן זיך אַ היתר צו קויפֿן 3194
פֿון ניט ייִדן געבעקס, וואָס ווערט געבאַקן אויף זייער |גויִישע|
פֿוטער.

פֿער 177

נ׳ 48, 734

(1911)

אויף די אַנדערע וועגן זײַנען געזעסן די ווײַבער מיטן געבעקס 3219
און ׳אָנגרייטעכטס׳.

אַש, 1 (ב)

84

(1920)

עס פֿלעגן אויף זײַן פֿאַרשידענע וואָכנדיקע געבעקסער: 3240
פּלעצלעך, בוימל=בולקעס, אָבאַרקעס |...|.

עלזעט 2ב

16

(1944)

דאָס געלד און דאָס זילבער |...| האָבן יחוסדיק געשעמערירט קאַנק
|...| לעבן די ווײַסע טישטעכער אויף די טישן, די געבעקסן
און די פֿרוכטן.

טרונק 3

163

ב׳ 2

דזוו (זן) געבעק

(1958)

3223 מאַמע |...|, דאַרפֿסט דאָך אויסבאַקן אַ דייַזשע ברויט, אַ געבעקס
בולקעס, בײגל, טוץ בײגל |...| אײדער דו זעסט צווייַ רובל.

פער 68

31/I

0 בוימל=געבעקס. פּוטער=געבעקס. צוקער=געבעקס.

(???)

3202 גיך איז באַשאַפֿן געוואָרן אַ סאַמאָוואַר, גלעזער, טיי |...| און
פּוטער=געבעקס.

שלום=עליכם 3ד׳

142

☒

גבעקס

געב –

1 <----

(1784)

וגם מכרו גבעקס שקורין פּופּערטיעס.

קלאג ליד אויפן קאלטן ווינטער

199

~~270~~ - ג׳ע

304

געבעקעט - פאר פון בעקען.

ג ע ב ע ר

דער

=ס

דער וואָס גיט עפּעס.

ווע

געבערקע

ב"ש

נדבה=געבער. צדקה=געבער. אַרבעט=געבער.

(1889)

3265 דער ערשטער געזעץ=געבער אונדזערער, משה רבינו ע"ה, האָט ריינע ווערטער געזאָגט, אַז אַ בן סורר ומורה |...| זאָל מען אַ טויטשטראָף געבן.

העלפמאַן 1

16

~~(1928)~~

(1928)

3247 דו ביסט נאָך אַלץ קיין <u>געבער</u> ניט, אַחוץ נאָר קלעפּ.

ליעסין |?|

ליד "צום לאַנדסמאַן"

(1959)

3249 ער איז אויף זײַן שטייגער אַ שאַפער, אַ <u>געבער</u>, נישט נאָר אַ נעמער.

ניגער 9

17

0

<u>ברויטגעבער</u>. <u>פּרנסה=געבער</u>.

(1920)

3266 איין <u>ברויטגעבער</u> הייסט פּרנסה=געבער, באַזונדערס רופט מען אַזוי אַ מאַן אָדער אַ בן=יחיד וואָס איז מפּרנס די משפּחה.

עלזעט 2ב

88

עצה=געבער.

(1886)

3273 דעם נײַעם סאָרט בטלנים |...| קענען מיר אײַנטײלן אין 6 קלאַסן: אַפּעריסטן, עצות=געבער אָדער פֿאַלשע אַדוואָקאַטלעך |...|.

פּער 150

נ׳ 7, 100

ער איז גאַטס געבער; ער איז פֿון די איבעריקע געבערס - |סטוטש 505|.

וועגן אַ קאַרגן.

שור

אַ נעמער איז נישט קײן געבער.

☒

געבר.

(1610)

3251 זי הוט גיזאגט מיך וויל גון נון מיין ליב האברין געבר
מיינר שפיין.
טײַטש=חומש
במדבר, הפטורה הושע ב-ז.

(1748)

3255 גיא מיט פריד גאט (ישראל) ווערט דיר געבן דיין גיבער דיא
דוא האשט ביגערט פון אים.
סידור תפילות
סדר תחינות ה - 2.

250

ג ע ב ע ר אָ ו ו

נאָר איך שרײַ: ער איז פֿון נעמעראָװ, ניט פֿון געבעראָװ - |סטוטש 505|

װעגן אַ קאַרגן (װאָרטשפּיל: נעמען - נעמעראָװ, געבן - געבעראָװ).

ג ע ב ע ר ג

דאס

=ן |מצ זן|

פּפֿ |דטשמ| געבירג

בערג, אַ קייט בערג.

(1866)

3292 די שטאָט איז זייער פֿעסט און האָט אַ געזיכערטע לאַגע אין די געבערג.

פֿער 177.

נ' 28, 434.

(1912)

1340 אין די געבירגן קאָן זיך אַ מאָל טרעפֿן, אַז איינער פֿון די אייביקע בערג באַקומט פּלוצלונג די טענדענץ פֿונאַנדערצופֿאַלן.

זשיטלאָווסקי, 2

201

(1963)

3276 אַלצדינג איז פּאַרוואַנדלעניש, באַניִיונג.// אַ סעקונד - און אַנדערש זעען אויס די געבערג.

סוצקעווער 3

130

☒

גיבערג.

(1602)

3289 ווען עס ווערט דיא צייט קומן דז דיא היטר אן דען גיבערג אפרים ווערן רופין לוזט אונש הינויף גין צו ציון.

ספר ירמיה

לא - ה

(1743)

3297 ר' חייא ור' יוסי זיין גנגן אין וועג אונ' וויא זיא צום גיבערג קומן דא ביהעפטן זיך צווייא לייט מיט זיא.

קב הישר 2
לח - 2

ג ע ב ע ר ג י ק

אדי

שנש

(ווי) מיט בערג, בערגלעך.

(1964)

3304 מלכותדיק טראַנסטו אין מיט פון געבערגיקן פּעכער.

מאַניק 2

33

ג ע ב ע ר ג ל

דאָס

=ער

שנש

אַנשיט, קופּע.

(1966)

פֿונעם האַלץ |טעקסט:הילץ| = געבערגל האָט געטריפֿט דער ריח פֿון 3305
סאָסנע=זשיוויצע.

שפּיגל 4

192

ג ע ב ע ר ג ל ט

אדי

מיט בערגלעך, אַרויסשטאַרצנדיק, ניט גלאַט.

(1936)

3312 דאָס לעמפּל האָט מיט קליינע, ציטערדיקע פֿלעקן געלאַטעט די געבערגלטע, צעשפּרונגענע ווענט.

קאַרן 2

583

(1975)

קאנק דעם סטרוזש פֿון מײַן געבערגלטן ליימיקן הויף, ווי אַ צעאַקערטער בית=עלמין, איז אַרײַן אין קאָפּ אַ מאַנקאַליע |...|.

סוצקעווער 7

94

ג ע ב ע ר ג ס = יִ ד

דער

=ן

3313 'אַ ייִד פֿון די קאַרפּאַטן=בערג'

קטור

⊠

|געבערד| ג י ב ע ר ד

פּירונג, באַנעם

(???)

ער גינג דען רעכטן וועג אזקויניג דוד טעט.// מיט אל זיינם 3314א

<u>גיבערד</u> אונ' מיט גרושר אן בעט.

מלכים בוך

סטראפע 1769

(1718)

ובשמאלו של מלך זיצט מרדכי בתענית אויף דער ערד אונ' רופט

צו גאט מיט קלעגליכין <u>גיבערדין</u>. 65

אחשורוש = שפיל, 2

432

ג ע ב ע ר ד ל ט

אדי/אדוו

(ווי) מיט אַ באָרד/בערדל.

(1920)

3319 געבערדלט איז דער האָבער.

מ. קולבאַק 1

47

(1967)

3320 געבערדלטער שלײַען! באַרויִק די ביליאַרדאָווע, אַניט שטעל |?|

איך באַלד איבערשטעלן די גאַנצע מעבל!

קאַרפּינאָוויטש 1

???

ג ע ב ע ר ו נ ג

די/דאס

=ען

אַקט אָדער רעזולטאַט פֿון געבערן.

(1958)

און ווי בײַ יצחקן און ס'רובֿ נביאים זאָגט אָן אַ מלאך די

בשׂורה פֿון זײַן געבערונג.

פּער 38

236

3321

ג ע ב ע ר ט

פֿאר פֿון געבערן.

ג ע ב ע ר י ק יי ט

די/דאָס

באַ

שנש

פּרוכפּערדיקייט.

(1972)

3325 אַלע ווינקלען שוויבלען מיט // דיַין גרויס געבעריקייט.

טוזמאַן

פֿער 38

נ' 76, ז' 117

ג ע ב ע ר = מ ו ט ע ר

די

ס=

דטשמ

פּפ

געבויר=מוטער.

דאָס אָרט בײַ פּרויען, ווו עס אַנטוויקלט זיך דער עמבריאָן;אוטערוס.

(1936)

3334 אין דער צייט פון דעם טראגן (זמן ההריון) |...| ווערט אויך
די געבער=מוטער (רחם) גרעסער.
בערלאנט 1

1

(1975)

קאנק ווען מ'רופט אויס ליבן בת פלוני לפלוני, איז נאָך קיין גוף
נישטאָ אַפילו אין דער געבער=מוטער.
באַשעווויס 6
191

ג ע ב ע ר ן

טרוו/אוטוו

עלט

פּֿ

געבוירן

ב׳ 1

ברענגען צום לעבן, האָבן אַ קינד.

(1935)

3363א זי וועט דאָ געבערן דאָס קינד.

הירשביין 5

368

(1941)

3366 און זיי |די ווײַבער| וועלן אים געבערן זין.

תּי

דברים כא – 15

(1953)

3399 אין ווינקל, ווי אַ פּאָס לבֿנה=שײַן צעזילבערטער,// ליגט אַ קראָליק פֿון געבערן מיד.

פֿרידמאַן 1

111

ב׳2

פֿיג

אַרויסברענגען, שאַפֿן, גורם זײַן.

(1937)

3346 נאָר פּונקט ווי נאַכט געבערט דאָס ליכט פֿון שטערן,// אַזוי וועט שווערד דאָס ליכט פֿון וואָרט אין האַרץ געבערן.

ניסענזאָן 2ב

85

(1963)

3361 |...| דאָס בלאָ **געבערט** // קוואַלן רו און קושט אַרויס דאָס חיות//
פֿון דער ערד.
סוצקעווער 3
128

☒

גיבערן

1. ←----

(1668)

3338 אונ׳ דש איך איינן זון **גיבערן** ווערט זי זאלט דו זיין צו דעם
זעלביגן קינד אז איין פאטר.
יוסיפון 3
לט - 2

(1748)

3341 האשטו מיט צארן גישפראכן מיט שמערצן זאלשטו קינדר גיבערן.

סידור תפילות

סדר תחינות ד - 4

ג ע ב ע ר ע ר

דער

=ס

ווע

געבערערין

דער/די וואָס געבערט.

(1923)

ווײַבער=געבערערינס, זאָגט, וואָס איז דער טויט? 3377

ניימאַן 1

166

(1940)

די ליבע, זי איז פֿאַר זיי אויך געווען אַ ריין ביאָלאָגישע ערשײַנונג -

די מוטערשאַפֿט, די געבערערין; מער שרעק ווי שיינקייט. 3375

קאַראַלניק 3

98

(1968)

3368 |...| זיך דערוווּיטערט פֿון <u>געבערער</u> זײַנעם מער און מער.

לעיעלים 6

177

[redacted] - גוא

328

ג ע ב ע ר ש ט - פאר פון בערשטן.

ג ע ב ע ר ש ט ו ל

די

=ן

ספּעציעלע שטול, אויף וועלכע די פרוי געבוירט איר קינד;

בראָכשטול

(1914)

האבנים - אויף דער געבערשטול. 3379

אורח

25

ג ע ב ע ר ש ט ל ט - פֿאַר פּון בערשטלען.

~~272~~ - גזג

331

ג ע ב ר אָ ד ז ע ט - פאר פֿון בראָדזען.

ג'א -

332

ג ע ב ר אַ ד י ע ט - פאר פון בראדיען.

ג ע ב ר אָ ז ג

דאָס/דער

באַ

דאָס דויערנדיקע בראַזגען; דער קלאַנג פֿון גלאָז ביַים צעברעכן זיך אָדער ביַים אָנקלאַפּן זיך פֿון מעטאַל אין מעטאַל.

ב"ש

געבראַזג פֿון אויסגעהאַקטע שויבן. געבראַזג פֿון איַיזערנע רעדער איבער די רעלסן.

(1945)

עס זענען געקומען ציַיטן, ווען שויבן און פֿענצטער פֿון ייִדישע קראָמען האָבן אָנגעהויבן פֿאַלן מיט געבראַזג. 3389

גאָזשאַנסקי 1

15

(1960)

3398 אפילו דער גרילצנדיקסטער <u>געבראַזג</u> פֿון גרויסשטאָט איז געווען

אידיליע אין יענע צוואַנציקער יאָרן.

גלאַטשטיין 2

100

(1974)

3395 אַ שטיקל גלאָז האָט מיט <u>געבראַזג</u> זיך צעקרישטלט אונטער אירע

פֿיס.

עלבערג 2

24

~~[illegible]~~ - גזא

335

ג ע ב ר א ז ג ע ט - <u>פֿאר פֿון</u> <u>בראזגען</u>.

ג ע ב ר אַ ז ג ע נ י ש

דאָס

זן

דזוו גע‎בראַזג

(1972)

3401 ער האָט זיך צעהוסט, צוזאַמען מיט דעם בלעך-געקלימפּער איז עס

אַרויסגעקומען אַ געבראַזגעניש |...|.

פּער 155

וויץ 12

ג ע ב ר אַ ז ג ע ר ײַ

דאָס

באַ

דזוו געבראַזג

(1949)

3402 די הייליקע געזאַנגען זײַנען באַגלייט געוואָרן פֿון געבראַזגערײַ

פֿון אויסגעבראָכענע שויבן אין ייִדישע קראָמען און הײַזער.

י.י. זינגער 9

28

(1972)

3403 אַ ווילד געבראַזגערײַ צעטראָגט די וועלט, שוואַרצע פֿויגלען

סקריפּען, ווי אומגעהײַערע גראַגערס.

ראָזענפֿאַרב 1

396

??? ☒

|געבראָט| גְ ב רֻ ו טֻ טָ א

שטיקערײַ, אויסנייעכץ.

(???)

3608 לְרִקְמוֹת - צגבְרוּטְטָא כל מעשה רוקם.

רייכליך 8

תהילים מה, טו.

ג ע ב ר אָ ט ן

ב׳ 1

פֿאַר פֿון בראָטן

ב׳ 2

(וועגן שפּײַז) געקאָכט אין אייגענעם זאַפֿט, פֿעטס.

ב"ש

געבראָטענע גענדז. געבראָטענע קאַרטאָפֿל.

(185...)

3412 אַז עס זאָל קיין קנאָביל פֿון דעם מויל ניט שמעקן זאָל מען נאָך קנאָביל עסן איין גיבראָטנים זיסן בארק.

ספר רפואות

19

(???)

3453 א׳ די נאָז אַ דינע, |...| ליפּן פֿאַרטריקנטע און דאָס פּנים בלייך, אויסגעצויגן, צעקנייטשט ווי אַ געבראָטענער עפּל

מענדעלע, שם און יפת

7

(???)

3418 ער האָט אַרייַנגעזויגן אין זיך דעם ריח פֿון געבראָטענע קאַטשקעס, דעם ריח פֿון פֿערדמיסט.

אָפּאַטאָשו 9

216

געבראָטענע טײַבעלעך - א זעלטענעס, זייער געשמאַקן מאכל.

געבראָטענער יאַלד - דער, =ן. וועגן אַ נאַר אַן עקשן.

(1958)

3417 זיי האָבן אים גערופֿן מיט צונעמען |...| אַז ער איז אַ געבראָטענער יאַלד, אַ שלומיאל, אַ בטלן.

י. וואַרשאַווסקי

פֿער 155

9/ VIII

געבראַטענע יויך - די, בא. |סטוטש 258| בראַטיויך, בראַטנזופּ, סאָס.

געבראַטענער יונג - דער, =ען. |סטוטש 407|. אַ געניטער, געביפּטער חברה-מאַן.

געבראַטענער ייִד - דער, =ן. |סטוטש 611| זייער פֿרומער, הייסער.

געבראַטענער ליטוואַק - דער, =עס. אמתער, עכטער ליטוואַק. (1897)

נאַ זשע דיר אַזאַן אַנשיקעניש, אַזא שלאַק פֿון זײַן ליבן נאָמען, אַזא געבראַטענעם ליטוואַק! 3435

ליניעצקי, 10.

67

געבראַטענע לייד - די, =ן גרויסע יסורים.

(???)

3433 די אייגענע צרות, די אייגענע פּורעניות, די אייגענע

געברענטע=געבראַטענע לייד - צו וואָס זיי איבעררעכענען,איבערזאָגן?

מענדעלע, אסיפות

6

געבראַטענער עקשן - דער, =ים. גרויסער עקשן.

(1957)

3419 זײַן פּאַטער איז געווען אַן אײַנגעגלייבטער אין זיך, אַן

'עומד על דעתו' און א געבראַטענער עקשן.

א. גאַרדין 1

15

בּבּ

פֿלִיען ווי געבראַטענע טויבן אין מויל אַרײַן |סטוטש 485|.

אַנקומען גרינג.

ⓧ

גיבראטן.

2 ←----- .

(1541)

מן זיצט זיך נון צו דיין טישן// קושטליך ביגונד מן איוף 3439
צו טרגן // גיזוטן און' גיברוט הונר און' פישן.

בבא בוך

108, 3 - 5

(1735)

ער הוט מיין גבראטן האן פון דען שפיט |שפיס?| ארונטר גיפרעסין. 3424
איילין שפיגל

4

ג ע ב ר אָ ט נ ס

דאָס

<u>באַ</u>

געבראָטן פֿלייש צוגעגרייט אויף פֿאַרשידענע אופֿנים; בראָטנס.

(1888)

3474 דורך איר מישן זיך ווערט ערשט אַ מישענינע: דער <u>געבראָטנס</u> צוגעברענט, די יויך אויסגעלאָפֿן, און ס'איז גאָר אַ צעפּוקעניש.

מענדעלע 3

82

(???)

3492 אַ פּראָסטער ייִד דאַרף האָבן אַ פּראָסט שטיקל פֿיש מיט אַ שטיקל <u>געבראָטנס</u>.

שלום=עליכם 7א

194

(1920)

3483 געבראַטנס האָט זיך גערעכנט פֿון די געשמאַקסטע און געליבסטע

מאכלים בײַ ייִדן.

עלזעט 2ב

66

(1975)

קאַנק זי קריכט דיר אַרײַן אין דער זיבעטער ריפּ און דו ליגסט אויפֿן

פּיעקעליק אין געהאַקטע װוּנדן און װילסט נאָך. עלעהיי אַ געבראַטנס.

באַשעװיס 6

38

מער רויך װי געבראַטנס – |סטוטש 496| אַ סך אַרבעט און קנאַפּער

רעזולטאַט.

פּוּל

אײדער צו שטאַרבן פֿון הונגער איז שוין בעסער צו עסן געבראַטנס.

שוו

דעם אָרעמאַן קאָסט קוליש טײַערער ווי דעם נגיד זײַן געבראַטנס.

געבראַטנס עסן קען א נאַר אויך.

⊠

גיבראַטנס

(1723)

3489 אבר מן דארף ניט פיל אן איין בראט שפּיס שטעקן ווען מן ניט

הוט אים זין אלש צו עשן, דען דש גיבראַטנס ווערט דרום ניט בעשר.

ספר המנהגים

כא/ב

ג ע ב ר אָ ט נ ק יי ט

די

|צאַניין וו ב|

אייגנשאַפֿט אָדער מצב פֿון זײַן געבראָטן.

ג ע ב ר אָ ט ע כ ץ

דאָס

=ער

דזוו געבראָטנס, ס'רוב איר.

(1962)

3491 שפּעטער האָט געגומען שמעקן מיט פליש, אַלערליי געבראָטעכצער

און פאַרבראָקעכצער.

י. וואַרשאַווסקי

פּער 155

27/X

ג ע ב ר אָ ך

דאָס/דער

ן=

שנש

דאָס דויערנדיקע ברעכן.

(1932)

3509 געשפּריץ פֿון אָדערן-אויפֿרײַס,// שלײַפֿן=געפּלאַץ |...| -

נאַקן-געבראָך// נאַקן פֿון רײַטער.

לייוויק 5

~~276~~ גיא ~

350

ג ע ב ר אַ כ ט – פֿאַר פֿון ברענגען.

351 [redacted] געב –

ג ע ב ר אָ כ ן

ב' 1

<u>פֿאַר פֿון</u> <u>ברעכן</u>.

ב' 2

<u>אדי/אדוו</u>

אַנגעוואָרן דעם מוט, דעם ווילן; אָפּגעשוואַכט פֿיזיש אָדער גײַסטיק;
דערשלאָגן.

<u>ב"ש</u>

ער איז גאַנצן אַ <u>געבראָכענער</u> מענטש. גײַסטיק <u>געבראָכן</u>.
<u>געבראָכן</u> קול.

(1888)

3535 דער טאַטע, דערהרגעט, דערשלאָגן פֿון דער ביטערער נויט, האָט
לסוף אײַנגעוויליקט מיט אַ <u>געבראָכן</u> געמיט.
מענדעלע 3
13

(1964)

3539 נאָך די גוטע קלעפּ אין ביי די דייטשן דער אמתער, יום=כיפּור,

און געבעלס |...| האָט אין בערלין געהאַלטן אַ רעדע אין אַ

געבראַכענעם טאָן.

י. קאַפּלאַן 1

220

(1965)

3534 זי גייט שווער און געבראַכן, ווי עמעצער וואָלט זי געשלעפּט.

א. קאַגאַנאָווסקי 4

15

ב׳ 3

(וועגן שפּראַך, רייד) ניט ריכטיק, פֿאַרגרייזט.

ב"ש

געבראָכן יידיש.

(???)

3554 ער האָט זיי גענומען דערציילן אין אַ געבראָכענעם פּויליש, אַז אַזויערנאָך וועלן זיי אים פֿאַרשטיין, פֿון וואַנען ער קומט.

אַפּאַטאָשו 9

58

(1970)

3582 די גויע האָט געשטאַמלט מיט אַ רוסיש-פּויליש, געבראָכענעם לשון.

יזב 7

??? 101

גּ

געבראָכענע ליניע

די

ס=

מאַט

צוויי אָדער מער אָפּשניטן פֿאַרבינדיקט אונטער אַ ווינקל.

☒

גבראכן

‏. 2 ------>

(1721)

3540 דער דא איז איין הייליר פון דיא גבראכנן הערצר אונ׳ ער פר
בינדט אירי וויטאג.

מחזור 2

יד - 2

ג ע ב ר אָ כ נ ק יי ט

די

<u>בא</u>

אייגנשאַפט און מצב פֿון זיין געבראָכן, <u>בב</u> 1, 2.

(1926)

3574 ייִדן אַזוי ווי ר' ישכר בער |...|, אויב זיי קומען צו אַזאַ מדרגה פֿון <u>געבראָכנקייט</u>, טרייבן לאַנג נישט אָן, און זייערע טעג ווערן געציילטע.

נאָמבערג 1

400

(1943)

3573 אַ שוואַכקייט איז אים באַפֿאַלן, אַ טיפֿע <u>געבראָכנקייט</u> און מידקייט.

נויעך לוריע 5

61

(1964)

3577 ער האָט אויסגענוצט די גערבראַכנקייט פֿון אייבערפּלאַך, עס זאָל העלפֿן זײַן געמעל.

פֿער 69

4/I

~~[illegible]~~ — געא

356 ג ע ב ר אָ נ ד ז ע ור ע ט – פֿאר פֿון בראַנדזעווען.

ג ע ב ר א נ ד ט - פאר פון בראנדן.

ג ע ב ר אַ נ ד י ק ט

פֿאַר פֿון בראַנדיקן.

קללה

3587 אַז געבראַנדיקט זאָלסטו (ניט) ווערן!

ג ע ב ר א נ ד מ א ר ק ט

פֿאַר פֿון בראַנדמאַרק !

~~279~~ – ג'א

360

ג ע ב ר אָ נ ד ע ו ו ע ט – פֿאַר פֿון בראַנדעוועןּ.

~~280~~ — גדא

361 ג ע ב ר אָ נ י ע ט – פֿאַר פֿון בראָניען (זיך).

ג ע ב ר אָ נ י ע ט ז י ך - פאר פון בראָניעז זיך.

[redacted] - ג״א

363 ג ע ב ר אָ נ ע ו ו ע ט - פֿאר פֿון בראנעווען.

געב – [redacted]

364

ג ע ב ר א ק ט

ב׳ 1

פאר פון בראקן.

ב׳ 2

אדי

צוגעגרייט דורך בראקן.

ב"ש

געבראקטע לאקשן.

(1965)

אייניקע האבן געגרייט פארן |...| עולם געבראקטע אייער, 3599

איבערגעמישט מיט יונגע ציבעלעס און הינערשמאלץ.

נאטע לוריע 5

26

17

געבראקטע צרות – גרויסע צרות.

קטור

געבראָקטס

דאָס

<u>בא</u>

מצה אָדער קניידלעך אײַנגעבראָקט אין דער יויך.

(1898)

3593 נישט מיט די דאַרע בלעכענע מצות קאָן דער קראַנקער אָרעמאַן לעבן
אין די זאַכט טעג פּסח, ער טאָר אַפילו קיין <u>געבראָקטס</u> נישט עסן.
יהודה מאַרגענשטערן 1
70
(???)

3594 דעם ערשטן טאָג פּסח האָט ער דאָך אַרײַנגעשטעלט אין פֿענסטער
אַ שיסל מיט קניידלעך, אָרעמע=לײַט זאָלן עסן <u>געבראָקטס</u>.
אָפּאָטאָשו 10
136

(1971)

מיר, דבֿורהלע און איך, האָבן נישט געגעסן דיין געדראַקטס (שריבה),

אַבער יאָסעלע האָט געהאַט פֿאַר דעם צוועק באַזונדער געפֿעס. 3595

באַשעווויס

פֿער 166

19/II

~~283~~ – גזא

367 ג ע ב ר אַ ק ע וו ע ט – פֿאַר פֿון בראַקעווען.

ג ע ב ר ו ג ז ט ז י ך - פֿאַר פּון ברוגזן זיך.

[redacted] - גיב

369

ג ע ב ר ו ד י ק ט - פאר פון ברודיקן.

370 ~~...~~ געב -

געברודערט

ב' 1

<u>פֿאר פֿון ברודערן (זיך)</u>

<u>ב' 2</u>

<u>פֿיג</u>

געבונדן, פֿאַראייניקט, צוזאַמען.

(1923)

3604 מיר זיינען די ערשטע אין פֿעלדן און ווינטן,// מיט וויכערס

געבונדן, מיט כוואַליעס געשוועסטער,// <u>געברודערט</u> מיט שטורעם.

ד. האָפשטיין 3

22

געבראָויז

דאָס/דער

באַ

דאָס דויערנדיקע ברויזן.

(1947)

3605 איך בין געווען אַרײַנגעטאָן אין געברויז פֿון ייִדישן געזעלשאַפֿטלעכן לעבן אין נײַעם זעלבשטענדיקן פּוילן.

יזב 8

389

גזא –

ג ע ב ר ו י ז ט – פאר פון ברויזן.

~~287~~ - גוז
373

ג ע ב ר ו י ט - פֿאַר פֿון ברויען.

300

גערדויך

דער

ז=

ב' 1

בא

באַנוץ, אַנווענדונג.

(1858)

3646 אויסער |דואס| איך האלט דינסטן, האלט איך אויך פאר מיין געברויך איין יונג דער מיך באדינט |אויסלייג מאָדערניזירט???|

אַנ, מסדר אגרת

42

(???)

3644 |...| די שאַפּע, וואָס זעט אויס אַזוי אַלט־פּעטעריש |...|, וואָס שטייט אָפּגעזונדערט אַן אַ שום געברויך אַזאַ צייַט מיט יאָרן.

מענדעלע 15 ב

7

(1918)

3616 זיי קאָנען די פּראָדוקטן אין גאַנצן אַרויסברענגען פֿון געברויך,
פֿאַרבאַהאַלטן זיי און אַפֿילו פֿאַרברענען.

מיכאַלעוויטש 1

60

(1973)

3629 דער געברויך פֿון קוילן איז פּסדר פֿאַרשטאַרקט געוואָרן.

יזב 16

132

ב׳ 2

זן

מצ =ן

סחורה, אַרטיקל פֿון געברויך.

(1970)

3652 קלײנהענדלער און סוחרים, װעלכע האָבן צוגעשטעלט פֿאַר דער
פֿױערישער באַפֿעלקערונג באַקלײדונג, שוכװאַרג, ליכט און אַלע
אַנדערע געברױכן.

יזב 15

701

ב׳ 3

באַדערפֿעניש.

(1865)

3637 עס איז אױסעראָרדנטלעך װיכטיק ייִדישע קינדער זאָלן אין דער
יוגנט זיך אָנזאַפּן מיט רעליגיעזע געפֿילן, ייִדישע גרונדזאַצן
און געברױכן, װאָס בלײַבן בײַ זײ אײַנגעװאָרצלט אױף תּמיד.

פֿער 177

645

(1944)

קאנק דער פּעטער יעקל האָט אָקצענטירט די וויכטיקייט פֿון זייערע

גע<u>ברויכן</u>.

טרונק 3

31

<u>ב׳ 4</u>

די נאַטירלעכע באַדערפֿעניש, שטולגאַנג.

(1918)

3649 איידער מען גייט לייגן תּפֿילין דאַרף מען ריייניקן דעם גוף,

היינו אַרויסגיין דעם מענטשלעכן <u>געברויך</u>.

זאָלער 1

18, I

(1930)

3647 אייך מאָל אין טאָג פֿלעגט זיך דער בוכהאַלטער אויפֿשטעלן און |...|

געגאַנגען ווו. אַלע מענטשן גייען נאָך נאַטירלעכן <u>געברויך</u>.

פּערלע 1

467

(1944)

קאנק אזוי האבן ייִדן געטאן זייערע געברויכן אונטער אלעביימער.

טרונק 3

202

0

געברויכווערט – ניצלעכקייט פון א זאך.

געברויך=קאאפעראציע –קאאפעראציע וואס איר ציל איז צו באזארגן די מיטגלידער פונעם קאאפעראטיוו מיט גוטע און ביליקע פראדוקטן.

⊏

ארטיקל פון ערשטן געברויך – א סחורה, שפייז, קליידונג אדער אנדערע גאר נייטיקע זאכן, וועלכע פאדערן זיך צו דער טאג-טעגלעכער עקסיסטענץ.

מאכן געברויך פון (עפעס) - באניצן זיך מיט עפעס.

(1970)

3620 א שטריקל, א צייטונג, א קינדעריש שיכל,// זיי האבן דערפון

געמאכט א געברויך: // א פייער צעלייגט - גייט א פלאם מיט א

רויך.

מאלאדאווסקי 4

41

× ⊠

גיברויך ברויך

. 3 ←----

(1610)

3632 אלץ דיא ער האט בישאפין ער הוט זיא דרום די ברכה געבן פון

וועגן דז מען ויל פיש פנגט אין וושר אונ' מען מכט פיל גיברעכן.

טייטש=חומש

בראשית א - כב.

(1764)

3634 אין די זעלביגי צייטן איז דז גברויך גוועזן דש אלי באטן
פון די פֿעלקר ווען זי זיינן גקומן צו רידן צו דען קיסר הבן זי
גמוזט פֿר אים שטין אונ׳ ניט זיצן.

יוסיפון 5

סח - I - II

ב׳ 5

איינפֿיר, מינהג.

(1679)

3619 לבן ענטפֿירט, עז איז קיין גיברויך אין אונזרם לאנד, דז מען דיא
יונגשטי אויז גיבט פר דיא עלטששטי.

בליץ, בראשית

כט - כו.

ג ע ב ר ו י כ ב א ר

<u>אדי</u>

<u>דטשמ</u>

וואס לאזט זיך ברויכן, נוצן; געברויכלעך.

(???)

3653 עס דארפן אויסגעשריבן ווערן |...| איצטיקער און פארגאנגענער

פארטיציפ, ניט בלויז מיט א זעלבשטענדיקער באדייטונג |...|

נאר בכלל אלע <u>געברויכבארע</u>.

<u>זש</u> יידישע שפראך, קיעוו

(10) 3

ג ע ב ר ו י כ ו נ ג

ד י

<u>סטוטש 406</u>

אקט אדער רעזולטאט פון געברויכן.

[redacted] - גיא

383

ג ע ב ר ו י כ ט - פֿאר פֿון ברויכן/געברויכן.

ג ע ב ר ו י כ ל ע ך

אדי/אדוו

וואס לאזט זיך ברויכן, ניצן.

(1954)

3660 אַלץ איז אויסמאַרקירט און אויסגערעכנט געוואָרן פֿאַר דעם ניצלעכן
און געברויכלעכן.

אַש 17

???

⊠

גיברויכליך

(1716)

3659 צו דר וועקן אונ׳ אן ווייזן אונ׳ פר שטין צו געבן אין מיין
בישיידליך אונ׳ ביקענט אונ׳ גיברויכליך לשון.

ספר חובות הלבבות 1

הקדמה ח - 2

ג ע ב ר ו י כ ן

<u>טרוו</u>

פֿאַר <u>געברויכט</u>

ניצן, באַניצן אָנווענדן.

(1836)

3680 עס איז זער שעדליך איין צו געבן דעם קינד אויף צו שלאפֿן,

מען דארף קיינע מינדסטע מיטל דערצו <u>געברויכן</u>.

בערלאַנט 1

55

(1871)

3710 זייערע פּרויען <u>האָבן</u> נאָך ניט <u>געברויכט</u> באראבאנטער שפּיצן.

דיק 52 א׳

???

(1917)

3726 די גאַנצע ייִדישע וויִבערוועלט און דער המון געברויכט זי ניט ווי אַ שפּראַך |...|, נאָר ווי אַן אָפּשפּרעך, ד"ה ווי אַ האַלב פּישופדיקן מיטל.

זשיטלאָווסקי 5

95

(1959)

3667 ער |דיק| פּלעגט דאַן געברויכן אַזוינע דײַטשמערייזמען, ווי 'אונד' אָדער 'וואַר', אָבער דער גאַנצער סטיל זײַנער איז געווען אידיאָמאַטיש ייִדיש.

ניגער 9

300

⊠

גיברויכן .

(1661)

3731 |...| גלייך אז ער פֿר אונווירדיגט אייך גילערנטר קלוגר מאן אייך ביפלעקט אונזויבר טוך דש דא גינוצט אונ׳ גיברויכט הוט אייך פרוי די נטה |נדה| גיוועזן איז.

יוסיפון 2

לא - 2

(1766)

3723 דעסנט הלבן דיזן פעלר דיא בעלי דקדוק ביז דאטא ניט גהיילט האבן דען עש מוז אבסלוט בייא דיא קינדר דיא רפואה גברויכט ווערדן.

אבן ישראל

ב - 1

ג ע ב ר ו י כ ע ר

דער

=ס~~מ~~צ ווי אצ

ווע

=ין

דטשמ

דער/די וואָס געברויכט.

(1913)

דערנאָך, ווען זי וועט שוין האָבן עטלעכע קינדערלעך און וועט 3688
זײַן אַ גרויסע געברויכערין, וועט זי ערשט מיט אַ מאַן אַ בטלן
גיין זוכן אַ געשעפֿט?
י. האַלפּערן 1

43

(1951)

3683 דער אַרטיקער געברויכער | ... | פּלעגט אָנהייבן קויפֿן ביים ליטוואַק פֿאַר זיין באַדאַרף.

פֿער 106

372

(1972)

אויף די געביטן איז געוועןן אַלע מאָל אַ היפּשע צאָל געברויכער. 3684

צאנין

פֿער 155

22/II

ג ע ב ר ו י כ ע ר י ש

אדי/אדוו

סאוו

ב׳ 1

וואָס געברויכט, נוצט.

(???)

3690 דער קאַנט, וועלכער איז פֿריִער געווען אַ געברויכערישער, איז
אַצינד געוואָרן אַ פּראָדוצירער פֿון קאָלאָסאַלע ווערטן.

פֿער 3

80

ב׳ 2

וואָס דינט צו באַפֿרידיקן דעם געברויך.

(1934)

3692 וואָס מער די אַרבעטנדיקע פֿויערים פֿאַראייניקן זיך אין **געברויכערישע**
קאָאָפּעראַטיוון און הערן אויף צו פֿאַרנעמען זיך מיט פּריוואַטן קויף
און פֿאַרקויף |...|.
איבז קאַנטאָר 1

ב' 3

ביטול

כאראקטעריסטיש פאר דעם, וואס שטרעבט נאר צו באפרידיקן זיינע
באדערפעניש (להיפוך צו פראדוקטיוו, שעפעריש).

ב"ש

~~א געברויכעדישע נאטור.~~

רוסיש=יידישער רוב

410

ג ע ב ר ו י נ ט

אדי

צוגעברענט, דערפֿירט צו אַ ברוינעם קאָליר (ביים בראָטן אַ שפּייז).

ב"ש

גע‎ברוינטע פֿלייש.

ד' 1

פֿאַר פֿון ברוינען.

ק' 2

ג ע ב ר ו י ע ט – פאר פון ברויען.

ג ע ב ר ו ק

דאַס

באַ

(שנש)

ברעכאייזן אָדער אַנדערע צעבראָכענע זאַכן.

(???)

3755 אַ ווױנונג פֿאַר אַ משפּחה זאַלבע אַכט אין האַלב חרובן הויז פֿון "בימטרעסט" איז דורכויס פֿאַרוואַלגערט מיט אַרום(ק)ין געברוק.

בערגעלסאָן 17

687

395

ג ע ב ר ו מ ב ל ט - פֿאַר פֿון ברומבלען.

ג ע ב ר ו ם

דאָס/דער

=ען

דאָס דויערנדיקע ברומען אָדער דאָס ברומען פֿון אַ סך .

(1875)

3766 איך וועג האָט ער געהערט דאָס גרויסע געברום פֿון די לייבן און לעמפּאַרטן און אַנדערע חיות רעות.

אַנ, מעשה פּליאות

13

(1924)

3772 און אַלץ האָט ווי חיות מיט געברום // זיך געדראַפּעט אַרום די פֿענסטער אַרום// צו זען, ווי אַזוי דער חתן זעט אויס.

מ. האַלפּערן 1

26

(1956)

3757 ווי דונערן הילכן אָפּ דיינע געברומען// און פאַרגייען אויף זייער

אויפגעברויזטן וועג.

שומיאַטשער3

124

☒

גיברום

(1686)

3763 דא הערט ער גאר איין גרוש גיברום // פון פיל לייטן דיא דא איין

דער שול ווארן.

ספר משלים

לח – I – I

(1764)

3765 אונ' קום מיט דז פיל גברום פון דיין פידלן אונ' הארפפין אום

צו זינגן די הייליגי גזאנגן.

יוסיפון5

קכג II – I

[redacted] ג"ז -

398

ג ע ב ר ו מ ט – פאר פון ברומען.

ג ע ב ר ו מ ע ר י י

דאָס

באַ

זן

דזוו געברום

(1919)

3776 בלויז א לאַוואַיע, אַ חושכניש און אַ געברומעריי האבן אנגעפּילט

די וויסטע לאַנקע פון עק ביז עק.

לייזעראָוויטש 2

22

ג ע ב ר ו מ ק ע

דאָס

=ס

דאָס ברומקען .

סטוטש 277

? ג ע ב ר ו נ י ר ט - פאר פון ברונירן.

[redacted] - גיא

402

געברוקירט - פאר פון ברוקירן.

ג ע ב ר ו́ ק ע ו ו ע ט

פֿאַר פֿון ברוקעווען |=ברוקירן|.

~~[illegible]~~ — גיא

404 ג ע ב ר ו ק ע ט - פֿאר פֿון ברוקען |הארקאווי|.

~~294~~ – גיא

405 ג ע ב ר י ד ז ע ט – <u>פֿאַר פֿון</u> <u>ברידזען</u> (<u>זיך</u>).

ג ע ב ר י ד ז ע ט ז י ך - <u>פֿאַר פּוּן</u> <u>ברידזען זיך</u>.

געברידער

<u>במ</u>

ברידער (פֿון איין משפּחה).

(1870)

3783 אַ שפּיטאָל האָבן זיי אַ פּראַכטפּולעס, דאָס האָבן זיי צו פֿאַרדאַנקען

די <u>געברידער</u> פּ...

<u>פּער</u> 177

<u>I</u> - 107

(1935-1931)

|...| וואָס האָט אַלע שבת צו נאַכט געשפּילט פֿאַר דעם גאַנצן שטעטל

די "<u>געברידער</u> לוריע" און "פֿאַמיליע צבי".

מ. קולבאַק 9/8

70

(1954)

3781 אין גיכן האָבן די 'געברידער' פֿאבריקאַנטן פֿאַרפֿולקומט זייערע
קעסטעלעך.
שניאור 7
108

ג ע ב ר י ד ע ר ט

פֿאַר פֿון ברידערן (זיך)

~~295~~ - גיז

410 געברייהט |געבעריעט| - פֿאר פֿון בריהן (זיך).

ג ע ב ר י ה ט ז י ך - <u>פֿאר פֿון</u> <u>בריהן זיך</u>.

ג ע ב ר י ט

פֿאר פֿון ברזען.

ד

געבריטע סמעטענע

בנב

פֿער 90, XV - 3

91

ג ע ב ר י ט א נ ע ו ו ע ט - פאר פון בריטאנעווען.

ג ע ב ר יַ !

דאָס

=ען

דער פּראָדוקט פֿון בריִען !. 3791

קטוו

ג ע ב ר יַי !!

דאָס

=ען

3790 דאָס דויערנדיקע בריַיען (!!) אָדער דאָס בריַיען פֿון אַ סך מענטשן.

416 געב —

געבריט

ב׳ 1

פאר פון בריען!

ב׳ 2

אדי

געמאַכט דורך בריען (וועגן בראָנפן, ביר).

(1925)

3793 דער פײערדיקער הײמישער געברײטער טרונק איז אומגעגאַנגען הייס פון מויל צו מויל.

י. שוואַרץ 2

11

~~298~~ — גע״ב

417 ג ע ב ר ײ ע ט – פֿאַר פֿון ברײען (רעדן).

ג ע ב ר י ך

רעד: דאַרף מען דאָס לייענען 'געברעך' gebrejch? gebrech?
אָדער ס'איז פּאַלעסטיער אויסשפּראַך?

דאָס/דער

=ן

(מעד)

הערניע, קילע.

(1924)

קינדער מיט געבאָרענע, שוואַכע מוסקולן באַקומען פֿון שרייַען 3798

געבריכן |...|.

פּער 151

נ' 2

(1938/39)

3800 האָט זיך ביי ר׳ סענדערן צעשפּילט דער אַלטער פֿעלער זיינער,
דאָס געבריך, ניט פֿאַר קיין ייִדן געדאַכט.

שניאור 3/4

ז׳ ???

(1949)

3802 וואָסערע צרות די מלמדיכע האָט געהאַט מיט איר מאַן רב סאָנע,
וואָס צוליב דעם געבריך זייַנעם האָט ער ביי קיין פֿאַל ניט
געקענט אַרויפֿקריכן אויפֿן בוידעם.

י.י. זינגער 9

277

געבר׳כט

רעד: דאַרף מען דאָס לייענען gebreycht? gebrecht?
אָדער ס׳איז פֿאַלשער אויסשפּראַך?

(1884) אָדער
דיאַן געדרעכט

3807 געבריכטיקע מערידניקעס, באַנקקוועטשער, טעלער־לעקער,//
די אַלע קוקן אויך אַרויס// ווי עס מאַכט זיך אַ הויז.
אָסטראָווסקי 2
44

(1934)

3809 גלגול אַרום דיר פֿון שמש// דעם געבריכטן לאָדן־קלאַפּער.
מ. האַלפּערן 5
126

421 - געב

(1953)

3810 פּיניע דער בעל-הבית, אייִד אַ חלוש, אַ געבריכטער, קען קיין שווערע אַרבעט ניט טאָן.

ברסילאָוו 1

217

ג ע ב ר י כ י ק

<u>אדי</u>

<u>דזוו</u> <u>געבריכט</u>

(1938)

ר׳ סענדער, דער ׳<u>געבריכיקער</u>׳ בעל-עגלה מיטן איידעמס |<u>טעקסט</u>:

3812 אידעמס| בריוו פֿון אָסטראָג |...|.

שניאור 3

212

ג ע ב ר י ל

דאָס/דער

=ן

דאָס דויערנדיקע ברילן אָדער דאָס ברילן פֿון אַ סך.

ב"ש

דאָס געברילן פֿון לייבן, לעמפּערטן, וועלף.

(1885)

דער בער האָט זיך דורכגעשלאָגן מיט אַ גרויס געברילן און האָט 3819
אַרויסגעריסן דאָס פּעטע האָרץ פֿון דער שאָף.

פֿער 74

117

(1931)

די דאָזיקע פֿראַגע האָט ווידער באַגריסט אַ שטורמישער געברילן. 3830

פֿער 164

29

(1964)

3818 דעם קאַפּאָס געבריל נעמט ער אויף מיט פּאַרקוועטשטע ליפּן.

י. קאַפּלאַן 1

240

גאַ -

425

ג ע ב ר י ל ט – פאר פון ברילן.

ג ע ב ר י ק ל ט

אדי

רעג

קארפאטארוס

3836 (וועגן אַ וועג) " אויסגעלייגט מיט דינע קײַלעכיקע קלעצער, כדי מען

זאָל קענען אַרויספירן דאָס געהילץ פֿון וואַלד צום טאַרטאַק".

קטור

ג ע ב ר י ק ע ו ע ט

אדי

זן

דזוו ברוקירט

(???)

איך א האלבע שעה ארום האט שוין די |...| נאטעטשאנקע געלאזט 3837
זיך הערן איבער דער געבריקעוועטער גאס.

שלום=עליכם 36 6 ד'

154

ד' 1
פאר פון דריקעווען
ד' 2

428

ג ע ב ר י ק ע ט – פאר פון בריקען.

ג ע ב ר ע ג

דאס/דער

שנש

דער פּלל ברעגן, אַלע ברעגן (פֿון אַ טייַך, ים, אַזערע).

(1939)

3838 אויפֿן גאַנצן געברעג פֿון מיטלענדישן ים |...|.

מ. ווײַנרייַך 4

ז' ???

~~302~~ - ג'ק

430

ג ע ב ר ע ד י ע ט - פֿאַר פֿון ברעדיען.

ג ע ב ר ע ך

דער

ן=

ב׳ 1

הומאָרעסקע.

(1921)

3860 ניט! ריר ניט דאָס געבערעך אויף שוואַרצער דיך פון דר׳ערד.

מאַרקיש 2

ז׳ ה

ב׳ 2

עלט

פֿיזישער פֿעלער, מום, צעבראָכענער גליד.

(1842)

3851 דא לאס ער זי ווערפן איך איין ברעננדיגן קאלך אויפין |...| אונ
איר גאט האט זי געהאלפן אונ קיין געברעך איז אן זיא געשעהן.

אהרן מטריביש 1

כו - ב - I.

⌧

<u>געבראָך</u>

2. ---->

(1544)

בון הויבט ביז צו בוישן זיין שונהייט מעניג ואלט.// ער הוט קיין <u>געבראָכן</u> אונ' ווש שוך געשטאלט.

שמואל בוך 1

סטראָפע 1409

(1676)

אזו וואל אז דער כהן ניט קוינן גין אין דיא היילינקייט וועך ער הוט איין <u>געבראָך</u> גיהט מכל שכן קאן ער ניט אין די היילינקייט קומן.

ברנט שפיגל 3

פרק ו'

(1794)

3861 און מען קען אויף איין גנציין בוגן ניט דער שרייבן אלי דיא
<u>גברעך</u> אונ קרענק פון דעם (דור) פון דיא בידי (מנהגים)
וואש מען נוהג איז אין די זאכין פון די תפלות.
דרישת הזאב 2
דף יט/2

☒

!?! |געברעכהאפּטיק| גיברעכהאפּטיג

וואָס איז געניייגט צו האָבן אַ געברעך, אַ מום.

(1668)

3865 אונ' אויב בישט דו איין מאן דער דא גיברעכהאפּטיג איז אן גאט |...|.

יוסיפון 3

קנה —

(1676)

3866 אין מסכת כלה לערנן רבנים ווען זיך איין פרוי לושט זיהן

אין די וערש איינן ורעמדן מאן דיא גיווינט זיא קינדר גיברעך הפטיג.

ברנט שפיגל 3

פרק יד —

☒

!?! |געברעכונג| ג י ב ר ע כ ו נ ג

(1668)

איך ~~בעלד~~ געלדר וויל געבן פון מיינר רייכטום אונ׳ פון מיינן

ביהעלטנוס אלי גיברעכונג צו דעם בו׳יא דיז הויז גאטש.

יוסיפון 3

כד – 2

ג ע ב ר ע כ ט I

אדי

פּפּ

געבריכט

וואָס האָט אַ גרייזשע, הערניע, קילע.

(1870)

3873 זיי |די חסידים בײַם דאַוונען| רײַסן זיך אויף וואָס די וועלט שטייט. זיי זענען שוין אַלע הייזעריק און זענען (איך בעט אײַך איבער) געברעכט.

פּער 177

נ׳ 36, I - 274

(1930)

3869 דײַנע געטער? טויבע און געברעכטע,// פּוילע, נישט=דערגרייכטע.

נאָדיר 3

(1944)

3871 רחמיאל איז שוין געווען אַ קראַנקער, צעבראָכענער ייִד, אַ גרויסער בעל=מיחוש, אַ 'געבערעכטער' אויףביידע זײַטן און פֿאַרהוקעט.

י.י. טרונק 3

79

☒

?נ? |געברעכט !!| ג י ב ר ע כ ט

<u>בנב</u>

(1544)

3868 לייכט (פֿיללייכט) אישט גרוש <u>גיברעכט</u> איך דעם הימל.

מגילה - ליד

<u>ש</u>׳ 972

(1544)

3878 עש האבן אל זייך ברוידר אונ׳ זייך גישלעכט.// גאר אייך גרוש

פאשט אונ׳ אייך גרוש <u>גיברעכט</u>.

שמואל בוך 1

סטראָפע 498

געברעכלעך

אדי/אדוו

ב׳ 1

וואָס איז גענייגט זיך ברעכן.

(1940)

3882 לא שכיח כל כך שיהפכו על הבאהן הקיסטען אשר יש בתוכם כלי זכוכית

כי מזהירים על זה מבחוץ כי הוא געברעכלעך.

מ.צ. פֿוקס 1

דף פג/ 2

ב׳ 2

אומגעזונט, שלאַף, חולהדיק; קאַליע, מיט אַ דעפֿעקט.

(1944)

3883 די ווייבער האבן זיך געמאַכט אַלט, העסלעך און געברעכלעך.

י.י. טרונק 3

99

<u>גיברעכליך</u>

.2 ----

(1722)

אונ׳ זיא ווערן דר פון אוועק גילאפן, ווייל איר פר שטאנד גיברע 3884
<u>גיברעכליך</u> איז אום דיא זאכן צו פר שטין.

מנורת המאור 1

ריט/ב

(1765)

שקל ער הט גוואגין זיין פיינד אין די וואג שאל אונ׳ הט אים 3885
גפונדן <u>גברעכליך</u>.

יוסיפון 5

ה - <u>!!</u> - <u>!!</u>

ג ע ב ר ע כ ל ע כ ק יי ט

ד י

=ן

שלאַפקייט, פֿעלערדיקייט.

(1805)

3889 דען מיט דיזין בצייגשט דוא וועלט אויף דיין ווארציל דש דו לויפשט נאך אלי שטרויכלונג אונ רינגילשט ארום אלי <u>גיברעכליכקייט</u>.

בחינות עולם 2

כא - 2

(1958)

3887 לעבנדיק ווײַט פֿון ראַקערן האָב איך אים ניט געזען אין זײַנע לעצטע יאָרן, זײַן זקנה מיט אירע <u>געברעכלעכקייטן</u>.

<u>פֿער</u> 166

15 / X

?נ?

|געבערעכן| ג ב ר כ ן

געברויכן, נוצן, דארפן.

(1743)

אונ' אום זיא צו געבן וואש זיא געברעכט |...| עז זייא ווייציין

געררשטין איל אונ' ויין, אונ' וואש זיא ניטיג האבן צו אונטר 3894

האלט פון דש ווערק.

יוסיפון 4

יג - 2

ג ע ב ר ע כ ע נ י ש

דאָס = ן

=ן

ב׳ 1

הערניע, קילע.

1973
(???)

שטעלט זיך אייך פֿאַר אים דער געלער קצב מיטן געברעכעניש,

דער תּלמיד-חכם צווישן די קאַצעליוניקעס.

אַליצקי 5

87

ב׳ 2

עלט

פֿיזישער דעפֿעקט.

(1842)

און ווער האט גידאכט דש מען (חנניה, מישאל ועזריה) אין ברענידיגן 3901
קאלך אויפין גיווארפן דאש זיי ווערין ווידר ארויש גיין און
איז אן זיי קיין גברעכניש גיווען.

אהרן מטריביש 1

כח – !!

(1881)

און זאלסט מיר העלפן און זאלסט מיר היילן אלי מייני געברעכניש 3905
דען דו ביסט איין רופא חִנם א רופא לשבורי לב.

אנ

איין נייע שס תחנה |...|

<u>גיברעכניש</u>

(1610)

3897 איין מאן פון זיינם |אהרנס| זומן צו אירם גיבוירד ווען עז
אישט אן אים איין <u>גיברעכניש</u> ניט ער זאל גינעהן צו גינעהן ברוט
זיין גאט.

טייטש=חומש

ויקרא כא - יז

(1668)

3908 אונ׳ איר זייט אבר פול אלר לייא מומים, אונ׳ אלר <u>גיברעכנוס</u>
אונ׳ פֿאל מיט זינדן אונ׳ פר שולדיגונג אונ׳ איבר טרעטונג.

יוסיפון 3

שלן - 2.

ג ע ב ר ע מ ז ע

דאָס

<u>בא</u>

דאָס דויערנדיקע ברעמזען (<u>II</u>), דאָס ברעמזען פֿון אַ סך זאַכן.

<u>סטוטש</u> 277

447 - געב

?נ? ☒

|געברעמט| ג י ב ר ע מ ט

געפֿרענדזלט.

(1696)

3913 אין דר נאכט דר היטונג זיא ווארד גי לובט שרה אין גראבשאפט
אין גיברעמטן קליידן ווער זיא וואול ווערדיק גיוועזן.

|סידור| תפלה למשה

קנ - 1

ג ע ב ר ע́ ן

דאָס/דער

שנש

דזוו ברען ב׳ 4

(???)

מיט גערברען, מיט געצינד.

מאַרקיש, ליד |?| ׳ברידער׳

ז׳???

ג ע ב ר ע נ ג ט

דיאל

פֿאר פון ברענגען.

ג ע ב ר ע נ ט

ב׳ 1

פֿאַר פֿון ברענען.

ב׳ 2.

פֿאַדי/פֿאַדור.

Л

געברענטע גיפּס

טעכט

3931 אַלעבאַסטער

יאַכ׳נסאָן 2

33

געברענטע ליים

טעכט

בנב

פּער 128.

450/1

געבּרענטער קאַלך

טעכט

3950 דער פּראָדוקט פון אויסברענען קאַלכשטיין טערמינעס אין כעמיע

געברענטער עקשן

גרויסער עקשן

סטוטש 387

געברענטע צרות/לייד

גרויסע צרות, לייד.

⊠

/7

גיברענט קאלך

450/2

(1716)

אונ׳ אייער פֿעלקר ווערן זיין אז דש <u>גיברענט קאלך</u> אונ׳ אז דיא

אב גשניטיני דערנר. 3951

ספר המגיד 3.

כט - I.

⊠

|געברעסטן| ג ב ר ע ש ט ן

פעלן, אויספעלן

(???)

יפקדו - ווערדן גברושטן, כמ' ולא נפקד ממנו איש, ל' חסרון. 3958

רייכלין 8

ירמיה כג, ד

ג ע ב ר ע ק ל

דאָס

באַ

שנש

דאָס צוויערנדיקע ברעקלען.

(1948)

אונטער בראָך פֿון קלויסטער האָט זיך קוים געהערט// דערשטיקטער 3961

כריפּ פֿון ביינ־יקן געברעקל.

מאַרקיש 9

389

~~305~~ –
453

358

ג ע ב ר ע ק ל ט – <u>פֿאַר פֿון ברעקלען</u>.